

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJ
2006

KNJIZNICA IVANA POTRGA PTUJ

COBISS

658(497.4)(085.3)

6001915,5

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

KIDRIČEVO
6. 6. 06
POSTA SLOVENIJE
0078,00

Časopis družbe Talum d.d., Kidričevo, maj 2006, številka 5

V MAJU SO PARKI V TALUMU
NAJLEPŠI – REPORTAŽA O
UREJANJU OKOLJA

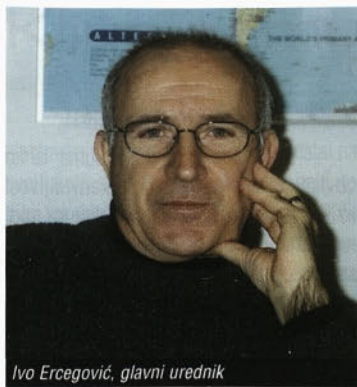
TALUM

- 4 Spremljanje poslovanja Taluma
- 5 Poročilo s seje Sveta delavcev
- 6 Kvaliteta prvih ulitkov je prinesla nova naročila
- 7-8 Kakovost
- 9-11 Intervju
- 12 Počitnice
- 13 Varstvo pri delu
- 14-15 Reportaža
- 16-17 Kolumne
- 18-21 Model poslovne odličnosti
- 21-23 Ogled biserov Toskane
- 24-25 Šport in rekreacija
- 26 Zdravje
- 27 Križanka

Časopis družbe Talum.
 Naslov uredništva: Talum, d.d.
 2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
 telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103
 e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
 Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
 Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič
 in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član
 Jezikovni pregled: Vera Peklar
 Oblikovanje: Darko Ferlinc
 Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc, Srđan Mohorič
 Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
 Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Ivo Ercegović, glavni urednik

Dobro poslovanje tudi letos

NA KONCU UGOTОВI, DA SVOJO USODO V VELIKI MERI DRŽIMO SAMI V SVOJIH ROKAH IN GLAVAH. ZATO SO NAŠI REZULTATI DOBRI. OSNOVA VSEGA JE DELO, KI JE BILO TUDI NA ZAČETKU LETOŠNJEGA LETA USPEŠNO NA VSEH PODROČJIH.

Majsko številko začenjamo z razmišljanji člana uprave za finance gospoda Franca Visenjaka o spremljanju poslovanja Taluma. Pri tem nas v začetku nekoliko zapelje v ozadje tega papirnatega procesa in na spolzka borzna tla, kjer le z enim gibom lahko izničijo vsa prizadevanja proizvodnje. Na koncu ugotovi, da svojo usodo v veliki meri držimo sami v svojih rokah in glavah. Zato so naši rezultati dobri. Osnova vsega je delo, ki je bilo tudi na začetku letošnjega leta uspešno na vseh področjih. Podrobnosti o dosežkih, ki so jih posredovali g. Žigman in njegovi sodelavci iz razvoja in proizvodnih enot, smo lahko spoznali v aprilskem Aluminiiju. To, kakor tudi ugodna cena aluminija, je odtehtalo povečano ceno energije, tako da, meni Visenjek, naše poslovanje zaenkrat lahko označimo kot dobro.

V nadaljevanju lahko izveste o delu nadzornega sveta. Najbolj pomembna vest je, da potekajo aktivnosti za podaljšanje proizvodnje v elektrolizi B do oktobra 2007. Stari nadzorni svet bo normalno deloval do konca mandata, ker je, kot vam je znano, sodišče zavrnilo sklepe skupščine o predčasnem prenehanju njihovega dela. Ker nadzornemu svetu mandat kmalu poteče, je Svet delavcev na svoji zadnji seji izvolil nova člana s strani Taluma, gospoda Ivana Ogrinca in Marka Drobniča. Čestitamo. V prispevku s seje Nadzornega sveta Plinsko parne elektrarne izvemo, da projekt zamuja za 11 mesecev. »Nič alarmantnega, vse se da nadomestiti, če le dobimo energetska dovoljenja,« nam zagotavlja direktor Brane Kožuh.

Iz proizvodnega področja imamo dva prispevka. Ulitki so trenutno v središču

pozornosti. Zaenkrat tudi kaže dobro, morda odlično, glede na okoliščine, ki spremljajo novi obrat. Nekaj težav se je pojavilo, ki jih g. Veselič ni pričakoval in niso v njegovi moči reševanja. Gospod Blažek nas obvešča, da »gradijo« še en novi žerjav v elektrolizi C.

Tokrat smo dali večji pomen kakovosti, ker letos poteka deset let delovanja pod sistemom ISO 9001. Učinke tega sistema je gospa Karmen Jošt poleg ostalega ocenila tudi s številkami. Leta 1996 smo dosegli 2,87% izmeta, danes, po številnih vloženih naporih, pridelamo le 0,55% izmeta. To pomeni, da če bi ob današnji proizvodnji 156.000 ton ostal izmet na ravni izpred desetih let, bi stroški izmeta znašali 450 mio SIT. Dovolj zgovorno. Enako prepričljivo, glede izboljšanja kakovosti na konkretnem primeru proizvodnje Izparilnikov, potrjuje tudi g. Milan Tement.

Osrednji intervju smo posvetili gospe Valeriji Rojko. Je ena redkih v Talumu, ki se »igra« z atomi našega aluminija. Z namenom, da odkrije še druge metale, ki se nahajajo v aluminiju, jih vzbuja z električno iskro, posega v njihovo atomsko strukturo in tako prisili, da se sami razkrijejo. Sama pa se pri tem nič ne vznemirja. V reportaži nas fotografsko oko g. Mohoriča spomni na lepote zelenic in dreves Taluma, boljše povedano, razkriva prizadevanja skupine za urejanje okolja, ki jo vodi g. Marjan Klaneček. Opozorilo velja: Pospravljajmo za sabo!

Tokrat objavljamo dve kolumni. V prvi nas gospa Tonka preseneti z idejo, da je bolje z biciklom na kurbarijo kot z mer-

cedesom na delo. Dvomite? V drugi bi vas rad spomnil na čase, ko so pečeno kuro pripravljali le ob praznikih. In to velikih.

Odzvali smo se na povabilo našega upokojenca Franca Krajncja, ki se je prepoznal na objavljeni fotografiji iz časa zagona elektrolize B. Prijeten klepet in pogostitev razkrivata harmonijo življenja na tej domačiji. V nadaljevanju smo navedli ostale prispevke iz varstva pri delu, o letošnjih počitnicah, sindikatu, aktivnostih za zdravje in drugo. Odkrili smo tudi pesnika med nami.

Gotovo vas zanima odziv na našo enotno podporo vodstvu Taluma. Prepričani smo, da so argumenti v njej korektni kot tudi dejstvo, da smo globoko ukoreninjeni v naš Talum. Tega ni možno kar tako izbrisati, tudi s sekanjem ne, kot je pronicljivo opisala Maja Vidmar v pesmi o boru:

Kadar ga sekajo,
bor stoji.

Niti pomisli ne,
da bi z izruto
blatno korenino
bežal po cesti.

Kadar ga sekajo,
je najbolj drevo.

Pred nami je nova seja skupščine Taluma in imenovanje novega nadzornega sveta. Predsednik uprave g. Toplek je povedal, da bo julija vse bolj jasno.

Ivo Ercegović

Spremljanje poslovanja Taluma

Pogosto se tudi v strokovnih službah, ko spremljamo poslovanje Taluma vprašamo, ali je to potrebno? Zakaj toliko papirja in ljudi v službah, ki niso neposredno povezane s proizvodnjo. Zato se ne čudimo, da so tisti, ki vidijo rezultate samo v količinah in fizičnih pokazateljih prepričani, da je vse to nepotrebno.

Na drugi strani pa smo soočeni z nekaterimi skrajneži izven Taluma, ki razmišljajo le o finančnih trgih, borzah in drugih združbah in jih proizvodne količine ne zanimajo. Nikoli niso videli nobene proizvodnje, ne poznajo fizičnega dela, težkih delovnih pogojev, dobrih ali slabih medčloveških odnosov, ki nastajajo v proizvodnih procesih. Ti mislijo, da je samo njihovo delo pomembno, ko na borznih parketih krojijo usodo tisočim proizvodnim podjetjem. Njihov gib na borznem sestanku lahko uniči prizadevanje strokovnjakov in delavcev v proizvodnji.

Z vsemi temi razmišljanji se soočamo v podjetju, kot je Talum. Zato je logično vprašanje: Kaj je pravzaprav najbolj pomembno za uspešnost podjetja in kako priti mimo vseh pasti, ki so na tržišču? Odgovor na zastavljeno vprašanje ni enostaven. Zopet ga ne more dati samo ena stroka. Potrebno je razmišljati širše. Tehnični strokovnjaki bi trdili, da je tehnologija pomembna, da so parametri, ki jih določa tehnologija edini, ki dajejo preživetje. Informatiki bi se naslonili na produkcijo podatkov, ki jih obdelujejo v velikanskih bazah podatkov, ki so zelo komplicirano organizirane in jih le redki razumejo. Analitiki bi trdili, da je brez nji-

hovah analiz nemože sprejemati pametne odločitve. Kadroviki bi dejali, da brez stimulacije in pravičnega nagrajevanje ni uspešnega poslovanja. Tudi strokovnjaki v prodaji in nabavi bi poveličevali svojo stroko.

Zato moramo najti rešitev, kako vsa ta razmišljanja spraviti v eno, tisto, kar lahko pripelje do pomembne odločitve. Ta odločitev mora zajeti kompletno stroko

podjetja in mora biti vsem razumljiva. To pa je najtežje področje delovanja, kajti to delovanje sega v same osnove vseh strok. To je proces, ki je podvržen nenehnemu spreminjanju. Spreminjanje pa je diktirano od zunaj, od kupcev in širših pogojev na tržišču. V podjetju ostaja samo to, da naše delovanje prilagajamo nastalim spremembah, in da tako prilagojeni lahko sprejemamo nove spremembe.

Organizirana stroka Taluma lahko obvladuje želje lastnikov, nepredvidljivost tržišča in delno vpliva na vse, kar se godi na borzah. Zato je potrebno graditi organizacijsko kulturo, ki v tem globalnem svetu temelji na integraciji znanj vseh strok in sposobnosti zaposlenih v Talumu.

Poslovanje Taluma v prvih mesecih letošnjega leta lahko označimo kot dobro. Dosegamo proizvodne rezultate nad planiranimi, gledano širše, in boljše kot lansko leto v istem obdobju. Tudi porabe surovin in energije so v normativnih okvirih, ki smo si jih zastavili z letnim planom poslovanja. Tako smo z obvladovanjem tehničnih parametrov lahko zadovoljni.

Tudi ekonomski del rezultatov je boljši. Prodali smo več, kot smo planirali, ter več kot prejšnje leto. Tako je večja tudi vrednostna prodaja, ki jo tudi podpira ugodna cena aluminija.

Pri stroških poslovanja so odstopanja po posameznih kategorijah različna, vendar so v večini v logičnih povezavah. Saj je tudi v stroškovnem delu vgrajena odvisnost od gibanja aluminija na londonski borzi. Omeniti je potrebno skok cene električne energije preko 50% na lansko leto, kar pa vpliva tudi na višanje procenta električne energije v strukturi cene končnega proizvoda.

Če sklenemo kratko razmišljanje o rezultatih prvih mesecev, lahko ugotovimo, da se je seštelo dobro delo nas v Talumu in dogajanje na borznih parketih, ki je bilo v tem obdobju nam v prid. Upajmo, da bo tako še celo leto, zavedajmo pa se, da imamo velik del sami v svojih rokah in glavah. Franc Visenjak

Nadzorni svet

4. maja 2006 je potekala 11. redna seja Nadzornega sveta družbe Talum d. d. Po pregledu realizacije sklepov iz prejšnje seje je Uprava družbe Talum člane Nadzornega sveta seznanila s poslovanjem družbe Talum d. d. za obdobje januar - marec 2006 in s stanjem v Talumu. Člani Nadzornega sveta so se seznanili s sodbo Okrožnega sodišča na Ptuj, s katero je bilo odločeno o izpodbijanih sklepih sprejetih na skupščini družbe v mesecu marcu.

12. redna seja Nadzornega sveta družbe Talum d. d. je potekala 24. maja 2006. Po pregledu in potrditvi zapisnika 11. redne seje je Nadzorni svet obravnaval in potrdil predlog dnevnega reda zasedanja skupščine družbe Talum d. d., ki bo dne 7. julija 2006. Uprava družbe Talum d. d. je Nadzorni svet seznanila tudi s potekom aktivnosti za podaljšanje proizvodnje aluminija v elektrolizi B do oktobra 2007.

Priprava Danica Hrnčič

Kljub zamudi še vedno prevladuje optimizem

Nadzorni svet družbe Plinsko parna elektrarna d.o.o. se je 17. 5. 2006 sestal na svoji tretji seji. Pomembne točke seje so bile: sprejem letnega poročila za leto 2005, potrditev izvajalca za izdelavo idejne zasnove ter potrditev novega terminskega plana.

Nadzorniki so brez pripomb sprejeli letno poročilo družbe za leto 2005. Za potrebe izdelave državnega lokacijskega načrta ter študije vplivov na okolje je projektna skupina predlagala nadzornemu svetu, da se pristopi k izdelavi idejne zasnove. Po analizi pridobljenih ponudb in njihovem ovrednotenju je skupina predlagala za izvajalca podjetje IBE. Predlog so

nadzorniki potrdili s pripombo, da se z izvajalcem sklene pogodba, ko se pridobi energetska dovoljenja, katerega pridobitev je v postopku. Direktor je nadzornikom predstavil tudi nov terminski plan, ki kaže na to, da projekt zamuja za 11 mesecev, kakor tudi ukrepe, kako pospešiti delo. V nadaljevanju razprave je predstavnik Verbunda g. Smolak povedal nekaj informacij glede povezovanja Verbunda z OMV in o predvidenih novih gradnjah plinovodov v Avstriji, ki bodo dobro vplivali na projekt izgradnje Plinske parne elektrarne v Kidričevem.

Brane Kožuh

Poročilo s seje Sveta delavcev

V ponedeljek, 22. maja 2006, smo se ob 11. uri dopoldne spet sestali člani Sveta delavcev. Na dnevnem redu smo imeli pomembne točke dnevnega reda.

Najprej smo ugotovili, da je Željku Kesarju zaradi smrti prenehal mandat. Novi član Sveta delavcev je postal Dušan Hazabent iz Financ in računovodstva, ki je na volitvah dobil izmed neizvoljenih članov največ glasov.

Naslednja zelo pomembna točka je bila izvolitev dveh predstavnikov delavcev za novi Nadzorni svet družbe TALUM. Dosedanjim članom Nadzornega sveta poteče v mesecu juliju mandat, zato je potrebno do tedaj predlagati nove predstavnike v ta organ.

Predlagana kandidata Sveta delavcev sta bila Marko Drobnič iz Službe za

razvoj in Ivan Ogrinc iz DE Vzdrževanje. Svet delavcev je na tajnih volitvah glasoval o predlaganih kandidatih in po izidu tajnega glasovanja ugotovil, da so vsi člani Sveta delavcev enotno glasovali za predlagana kandidata.

Nova člana Nadzornega sveta s strani delavcev sta za naslednji mandat Marko Drobnič in Ivan Ogrinc.

V nadaljevanju seje smo se seznanili z aktivnostmi v DE Uliutki, o proizvodnji novih izdelkov in potrebi novih delavcev za ta programi. Po končani seji smo si člani Sveta delavcev skupaj z vodjem SVD ogledali novo DE Uliutki. Vodja DE Uliutki g. Veselič nam je pokazal, kako nastajajo novi proizvodi, kakšni so pogoji dela in kakšna je vizija nove bodoče DE oziroma družbe.

Po končani seji smo se vsi člani Sveta delavcev dobro počutili z mislijo, da smo zopet opravili pomembno nalogo ter

spoznali voljo in zagon delavcev v novi DE, da delajo nekaj novega, drugačnega.

Zapisala Dragica Leskovar

Člani Sveta delavcev na ogledu novega obrata proizvodnje ulitkov

Kvaliteta prvih ulitkov je prinesla nova naročila

Dodatni livni stroj za nagibno gravitacijsko litje

CILJ PROJEKTA LITJA ULITKOV

Z našimi razvojni in poslovni rezultati skozi faze projekta želimo kupcem dokazati, da smo sposobni izpolnjevati zahteve tudi za razvojnega dobavitelja.

Na osnovi prototipov in serij izdelkov za potrebe novih generacij Al ulitkov v podjetju želimo osvojiti najzahtevnejše

tehnologije ter to znanje in izkušnje uporabiti pri uveljavljanju na prodajnem tržišču.

Na ta način bomo povečali tržni delež in dodano vrednost izdelkov, ki jih proizvajamo.

Mirko Veselič

Obnovljen stroj za nizkotlačno litje

Nova proizvoda

PROJEKT LITJA ULITKOV JE ZASTAVLJEN V TREH FAZAH Z NASLEDNJIMI AKTIVNOSTMI :

Prva faza (2006-2007):

- proizvodnja 1.000 ton ulitkov,
- sanacija Livarne I,
- vzpostavitev proizvodnje jeder s pripadajočo opremo,
- povečanje kapacitet za litje z robotizacijo litja,
- avtomatizacija finalizacije serijskih ulitkov.

Druga faza (2007-2008):

- proizvodnja - 2.000 ton ulitkov,
- povečanje kapacitet za litje,
- povečanje kapacitet proizvodnje jeder,
- povečan obseg finalizacije ulitkov.

Tretja faza (2008- 2009):

- proizvodnja 3.500 ton obdelanih ulitkov,
- povečanje kapacitet za litje,
- povečanje kapacitet za proizvodnjo jeder,
- vzpostavitev termične obdelave ulitkov,
- vzpostavitev CNC obdelave ulitkov,
- izgradnja merilnice in nabava 3D merilnega stroja,
- izgradnja skladišča za končne izdelke.

Minila sta dva meseca, odkar smo pričeli s preizkusno proizvodnjo v DE Ulitki. Po prvih odpremah iz Taluma so bila izvedena testiranja in validacija ulitkov pri kupcu.

Rezultat kakovosti ulitkov je povečan obseg naročil za izdelek, ki ga že proizvajamo, kakor tudi naročila za pet novih ulitkov:

V OKVIRU PLANIRANE DINAMIKE POVEČEVANJA PROIZVODNJE ZA II. KVARTAL 2006 JE:

- v aprilu - skupaj 21 zaposlenih- uvedeno dvoizmensko delo (dopoldan, popoldan);
- v maju instaliran livni stroj KM6 za nagibno gravitacijsko litje;
- v maju obnovljen obstoječ 1. NTL stroj za nizkotlačno litje.
- v mesecu maju in juniju 2006 bo stekla proizvodnja novih tipov ulitkov.
- v juniju je planirana uvedba trizmenskega dela in 35 zaposlenih.
- v izdelavi je projekt za nadaljnje povečevanje proizvodnje ulitkov.

Remonta žerjava PTM 1 v elektrolizi C

V julijski številki Aluminija 2005. leta sem zapisal, da se vidimo na remontu naslednjega žerjava PTM v HC. Tako lahko sporočim, da že od začetke aprila poteka v Vzdrževanju elektroliz generalni remont na PTM1, ki je eden večjih projektov, ki jih v tem obdobju izvajamo v DE Vzdrževanje.

Tako kot se je narava v tem pomladnem mesecu maju odela v razne barvne odtenke, ki nam polepšujejo vsakdanjost, se tudi naš žerjav obnavlja v nove sveže barve, tako da bo kmalu tudi lepši.

Vzdrževalci vseh profilov in področij ter zunanji izvajalci pa se vsak dan trudimo, da delo poteka po planu, strokovno in varno, saj bomo le tako lahko čez mesec dni, uspešno in v zadovoljstvo vseh, predali žerjav nazaj v proizvodnjo aluminija.

Celotni ekipi se zahvaljujem za dosedanje sodelovanje z željo skupnega uspeha. Kaj več bom zapisal po zaključku del.

Boris Blažek

Izboljšanje kakovosti pri Izparilnikih

Kaj je v preteklem obdobju najbolj zaznamovalo proces IZPARILNIKOV in katere so bile najpomembnejše aktivnosti?

Na področju izparilnikov je bila zaključena vrsta aktivnosti, s katerimi smo sledili ciljem Taluma in zastavljenim ciljem na procesu izparilnikov. Med najpomembnejše sodijo:

- sanacija tiskarskega stroja,
- inštaliranje mazalnega sistema na izsekanju,
- prilagoditev kakovostnih karakteristik aluminjskega traku.

Posledice sprememb se kažejo v trendu zniževanja izmeta. V prvem kvartalu smo dosegli 2,42% izmet, kar je najnižja dosežena vrednost doslej.

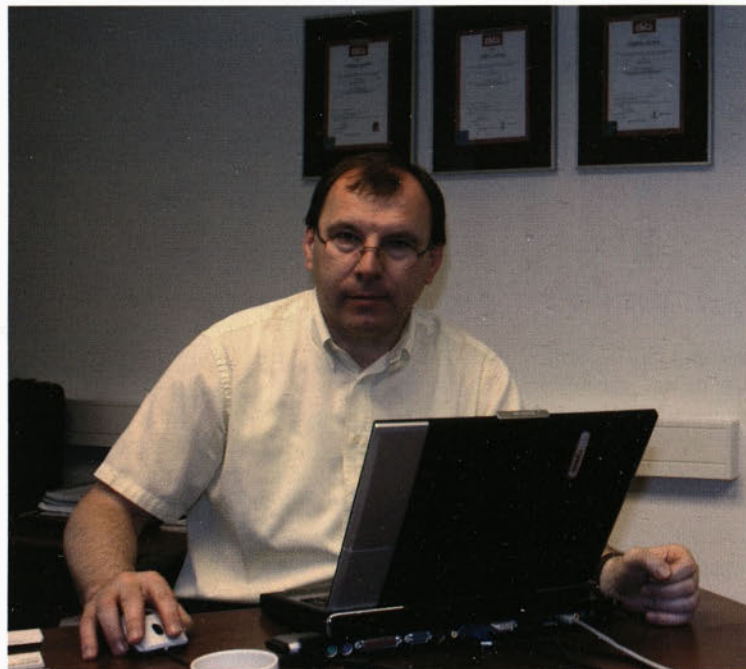
Izboljšanje kakovosti se direktno odraža tudi na znižanju števila reklamacij, ki so glede na lansko obdobje januar-maj nižje za 32 %, ugoden pa je tudi trend znižanja stroškov reklamacij.

Posredno je h kakovosti opravljenega dela vsekakor prispevalo tudi znižanje hrupa v proizvodni dvorani, ki smo ga dosegli z montažo stropnih absorberjev.

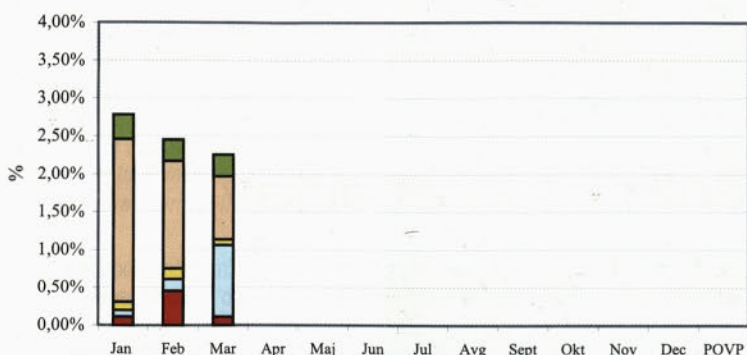
Po modernizaciji procesa predstavlja največje odstopanje od zastavljenih ciljev obseg prodaje. Vsa dodatna naročila, ki smo jih pridobili, je izničila izguba kupca Atlant, ki je s cevni sistemi nadomestil v hladilnikih izparilne plošče. Ob dejstvu, da se trg bele tehnike ne širi, je mogoče nove kupce osvojiti le s konkurenčnostjo cene in visoko kakovostjo.

Prisoten je torej velik pritisk na iskanje novih rešitev s ciljem racionalizacije izdelave izparilnikov.

Vodstvo DE, ki je odgovorno za proces Izparilniki, intenzivira dejavnosti na tem področju prodaje in mesečno ažurira program povečevanja proizvodnje

IZMET po karakteristikah > Januar - Marec / 2006

s pridobivanjem novih kupcev, s povečevanjem deležev pri obstoječih kupcih, ter z iskanjem novih možnosti uporabe izparilnikov.

Med zadnjo presojo BVQI so bili podrobneje pregledani cilji procesa izparilnikov ter njihova realizacija in analiza vzrokov v primerih odstopanj. Transparentnost obdelave reklamacij in ukrepov je bila po pregledu rešitev potrjena predvsem skozi njihovo učinkovitost. Predstavitve konkretnih primerov sledenja po korakih je prepričala avditorje o tem, da stalne izboljšave delujejo, so način dela strokovnega kadra in izvajalcev

procesa, ter dajejo pričakovane učinke. Nenazadnje se stalne izboljšave odražajo v zadovoljstvu naših kupcev, kar zasledujemo z indeksom zadovoljstva. Pri največjem kupcu BOSCH smo postali strateški dobavitelj in smo dosegli v letu 2005 »A« rang, kar je izvrstna referenca za kakovost in priznanje celotnemu timu procesa IZPARILNIKI.

Milan Temant

Deseta obletnica pridobitve certifikata kakovosti po ISO 9001

Letos (6. aprila) mineva deset let, odkar je neodvisna certifikacijske hiša BVQI prvič opravila presojo in naša tedanja prizadevanja so bila potrjena s prejemom certifikata po standardu ISO 9001. V vseh teh letih smo sistem uspešno vzdrževali, izboljševali in branili na zunanjih presojah.

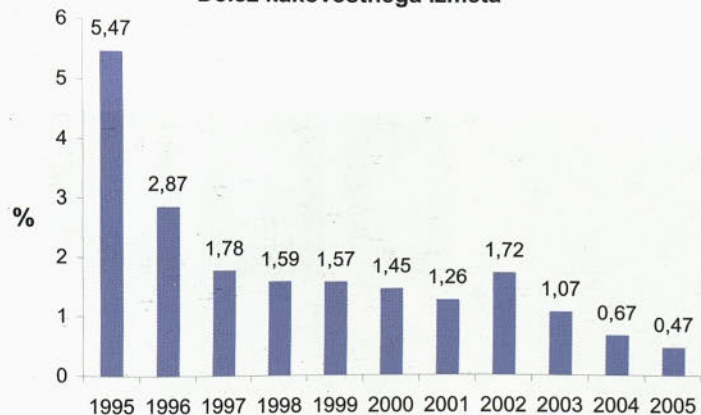
Pomembno prelomnico v vsem tem času predstavlja prehod na novo verzijo standarda ISO 9001:2000 v letu 2002. Nov

standard izraža poleg izrazite prevlade procesnega pristopa ter usmerjenosti na kupce in rezultate, osredotočenost na obvladovanje sprememb. Kakovost poslovnim učinkom torej ne predpisujejo tehnična pravila, ampak kupci.

Vstop na zahteven trg avtomobilske industrije je za Talum predstavljal naslednjo prelomnico. Odločili smo se, da za prodajni program livarskih zlitin obstoječi sistem kakovosti nadgradimo z zahtevami

Delež kakovostnega izmeta

standarda ISO/TS 16949. V letu 2004 smo tudi na tem področju naša prizadevanja potrdili s pridobitvijo certifikata.

V vseh teh letih smo izvajali številne aktivnosti kot podporo standardu, najbolj na očeh vseh zaposlenih so naslednje:

- zunanje presoje;
- notranje presoje, ki so zagotovo prinesle v presojeane procese kar nekaj izboljšav;
- izvajanje ukrepov iz katerih je sledilo veliko izboljšav;
- urejanje in usklajevanje delovanje procesov (funkcij);
- izgradnja dokumentacijskega informacijskega sistema – IFS.

Z vsemi temi in ostalimi aktivnostmi smo v poslovanje Taluma prispevali več reda, urejenosti in discipline.

Vlaganja za doseganje kakovosti niso zanemarljiva. Kakovost ima svojo vrednost, ceno in svoje stroške, ki jih je treba čim bolj spoznati in zagotoviti, da bodo čim nižji ob doseženem namenu, zaradi katerega so nastali.

Zelo nazoren primer učinkov, ki jih prinašajo aktivnosti za izboljšanje kakovosti procesa so oportunitetni stroški kakovostnega izmeta. Leta 1996 smo v Talumu dosegali 2,87 % kakovostnega izmeta. Danes, po številnih vloženi naporih, dosegamo izmet v višini 0,55%. Če bi ob današnji proizvodnji 156.000 t

ostal izmet na ravni izpred desetih let, bi stroški izmeta znašali okoli 450 mio SIT na leto (1,9 mio EUR), kar je štirikrat več, kot je to danes.

V začetku maja smo ponovno, tako kot vsako leto, prestali zunanjo kontrolno presojo po zahtevah ISO 9001 in ISO/TS 16949. Znova smo potrdili skladnost sistema z zahtevami standarda. Prejeli smo le tri manjša neskladja, ki jih moramo odpraviti do konca junija.

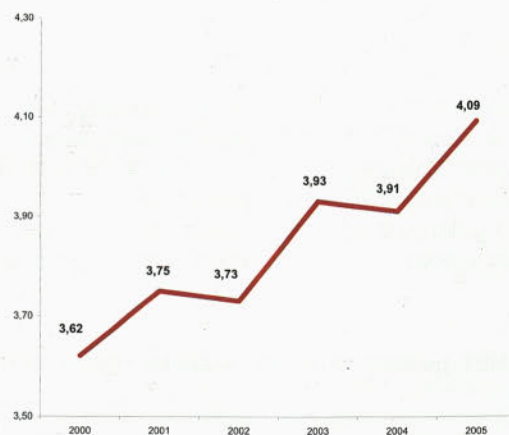
Izvajanje in vzdrževanje sistema vodenja kakovosti je nikoli dokončana zgodba. Koristi, ki jih pri tem imamo, so odvisne le od nas samih, ki standarde uporabljamo. Če pri tem ni zaznane kulture

kakovosti in interesa za spoznavanje standardov in njihovih koristi, je le ta vzpostavljen v podjetju samo navidezno. Ob takem razmišljanju je zanimiv odgovor nekega profesorja tehnike študentom na vprašanje, koliko matematike potrebuje inženir. Odgovor je bil: »Toliko, kolikor je zna.« Iz česar lahko zaključimo:

Bolje bomo razumeli sisteme kakovosti, standarde in certifikate, večjo korist bomo lahko imeli od njih.

Karmen Jošt

Indeks zadovoljstva kupcev

Izobraževanje

Kongres tajnic in poslovnih sekretarjev

Od 18. do 20. maja 2006 je v Kongresnem centru GH Bernardin v Portorožu potekal 14. kongres tajnic in poslovnih sekretarjev. Omenjeni kongres vsako leto privabi veliko število stanovskih kolegic in kolegov iz vse Slovenije. Tudi letos se nas je srečalo več kot 600.

Organizatorja kongresa, Zveza klubov tajnic in poslovnih sekretarjev Slovenije in podjetje Planet GV, sta tudi letos pripravila strokovne in aktualne teme o sodobnih trendih v podjetju, pisarni in delu tajnic, ki so jih predstavili vrhunski predavatelji. Predstavljene so bile aktualne novosti sodobnega upravnega poslovanja, kaj nam prinašajo davčne

reformne, tehnike obvladovanja sebe in drugih, protokol in etična načela uporabe e-pošte, in kako so lahko odnosi z javnostmi aktivnosti, ki sooblikujejo poslovni uspeh...

Na kongresu so razglasili tudi tajnico leta 2006, letos že desetič. Naziv si je prislužila Polona Lah iz Maribor, ostale tekmovalke, ki so na testiranih dosegle določen prag znanja iz tujega in slovenskega jezika ter tajniškega dela, pa so prejele priznanje preizkušene tajnice. Ta certifikat je novost letošnje konference in lastnicam zagotavlja pomembno konkurenčno prednost na trgu dela.

Danica Hrnčič

Pred pričetkom predavanj: Danica, Marija, Dragica, Majda, Marija, Silva in Lidija

Med odmorom

Program živi z nami in mi z njim

intervju

Moram povedati, da sem o Valeriji Rojko doslej vedel zelo malo, čeprav pri nas dela neprekinjeno že 15 let. Na osnovi bežnega poznanstva sem si predstavljal, da je kot oseba mirna, tiha, marljiva, predvsem pa skromna. Po tem pogovoru vem, da je to vse res. Za Aluminij je pred kratkim napisala članek o optični emisijski spektrometriji in nam s tem razkrila tudi svoje zelo zanimivo strokovno delo. To je bil poleg ostalega razlog, da ji posvetimo glavne strani majske številke Aluminija. Zaposlena je v DE Kontrola kakovosti, ožja specialnost je delo na kvantometru, analizira aluminij in aluminijske zlitine, obvlada rentgenske meritve in še marsikaj drugega.

*Začela bova z lažjimi vprašanji.
Odkod si doma?*

Rojko: »Iz Haloz. Živim v Zavrču, to je tam, če se pelješ proti Borlu in...«

*Zaviješ levo proti Budimpešti ...
Hecam se, vem, kje je to. Vem tudi,
da si končala kemijsko tehnologijo
v Mariboru. Zanima me, zakaj
kemija?*

Rojko: »Zato, ker s srednjo zdravstveno šolo nisem bila zadovoljna in sem ugotovila, da mi tehnika bolj ustreza. Na kemiji sem diplomirala 6. junija 1991, tega ne bom pozabila, ker je bilo prav v času tik pred vojno. Takoj sem nastopila pripravništvo v Talumu, ki me je štipendiral. S Talumom sem se sicer že seznanila na praksi, takratna direktorica gospa Katica Djurica mi je obljubila službo in je to tudi uresničila.«

In takoj na kvantometer?

Rojko: »Ja. Moja diploma je bila iz analize kemije, tako da sem se lažje vključila

ELEMENT, KI GA ALUMINIJ VSEBUJE, ODDAJA PO VZBUJANJU LASTNI ATOMSKI SPEKTER KARAKTERISTIČNE VALOVNE DOLŽINE, KI GA PREPOZNA MO IN S POMOČJO ŽE VNAPREJ PRIPRAVLJENIH UMERITVENIH KRIVULJ DOLOČIMO VSEBNOST TEGA ELEMENTA V ALUMINIJU.

na delo v spektroskopiji. To je specifična veja kemije, nujna je tam, kjer imamo opravka s kovinami. V Sloveniji je le nekaj teh merilnih instrumentov, Talum pa je nedvomno v ospredju. V času mojega pripravništva so nabavili novi kvantometer, na katerem sem gradila svoje znanje, pri čemer pa mi je veliko pripomoglo tudi dodatno izobraževanje na Dunaju pri proizvajalcu. Vmes sem delala tudi na rentgenu.«

Kakšna je v osnovi razlika med kvantometrom in rentgenom?

Rojko: »Sta podobna in oba spadata v skupino spektroskopskih merilnih instrumentov, s to razliko, da pri prvem gre za optično emisijo, pri drugem za rentgensko fluorescenco. Zato z rentgenom raziskujemo širše območje, metalne in ostale prašne materiale. Pri kvantometru pa samo aluminij in aluminijske zlitine. Poleg tega je rentgen v osnovi nevaren za zdravje, če ni ustrezno zaščiten, kvantometer pa ne predstavlja nobene nevarnosti.«

Kako se reče tvojemu delovnemu mestu, si kvantometričarka?

Rojko: »Spet se hecaš. Do letos sem bila spektroskopski analitik, po odhodu g. Berhaneja pa opravljam funkcijo pomočnice vodje laboratorija gospe Majde Rola. To je bilo zame priznanje, ki zahteva tudi

dodatne obveznosti, vendar je moja ožja specializacija bila in ostala spektroskopi- ja.«

V članku za februarsko številko Aluminija si podrobno opisala princip optične emisijske spektrometrije, kar smo že vsi pozabili, zato prosim kratko pojasnilo?

Rojko: »Te metode temeljijo na lastnosti atomov vzorca, ki ga raziskujemo, da pri določenih pogojih prehajajo elektroni zunanjih orbital v energetsko višje nivoje. Ta vzbujena stanja so za atome neugodna in so zato kratkotrajna. Vsak element ima značilna energetska stanja, zato je tudi spekter emitirane svetlobe za vsak element specifičen in ga lahko uporabljamo za identifikacijo elementov v vzorcu. Intenziteta emitirane svetlobe je odvisna od števila vzbujenih atomov in je v neposredni zvezi z množino elementa v vzorcu in pogojev pri vzbujanju.«

Jasno kot beli dan. Kaj to konkretno pomeni za analizo vzorcev aluminija, ki jih dnevno dobivate iz elektroliz in livarn?

Rojko: »Naš optični emisijski spektrometer deluje na principu vzbujanja atomov z električno iskro v argonski atmosferi med vzorcem aluminija in volframovo elektrodo. Element, ki ga aluminij vsebuje, oddaja po vzbujanju lastni atomski spekter karakteristične valovne dolžine, ki ga prepoznamo in s pomočjo že vnaprej pripravljenih umeritvenih krivulj določimo vsebnost tega elementa v aluminiju. Umeritvene krivulje izdelamo za vsak element posebej s certificiranimi referenčnimi materiali. Zraven elektroliznega aluminija

dnevno analiziramo tudi aluminijske zlitine, katerih legirni elementi morajo biti v natančno določenih odstotkih.«

Kaj je pogojevalo, da smo se pred petimi leti odločili za nabavo še enega novega kvantometra?

Rojko: »Res je, leta 2001 smo dobili novi robotizirani merilni instrument istega proizvajalca Thermo ARL. To so narekovele vedno večje zahtevnosti po kemijski sestavi in število analiziranih vzorcev. Z enim merilnim instrumentom danes ne bi mogli analizirati tolikšno število vzorcev v tako kratkem času. Vedno večje so tudi zahteve po kemijski sestavi livarskih zlitin. Danes imamo več kot 500 različnih kvalit, včasih jih je bilo samo nekaj. Zraven tega gre tudi za alternativo v slučaju okvare katerega od kvantometrov. Problem analiz aluminija in aluminijskih zlitin smo tako dolgoročno rešili.«

Ali se zgodi, da niste kos kakšnim analizam ali da marketing oziroma livarna sklene posle za nove zlitine, ne da bi vas vprašali?

Rojko: »Včasih se je to zgodilo, danes nas vprašajo. V osnovi lahko izmerimo vse, pod pogojem, da analitična linija na kvantometru obstaja in da imamo pripravljen program v območju zahtevanih analiz. Certificiranih referenčnih materialov imamo dovolj, po potrebi jih še naročimo.«

Kaj je pri teh analizah najbolj pomembno? Ali gre za rutinsko delo?

Rojko: »Ne, nikakor ne. Osebo dosti delam na izdelavi programov in umeritvenih krivuljah, ki pa morajo biti izdelane

tako, da dajejo točne rezultate analiz. Točnost preverjamo s certificiranimi referenčnimi materiali znanih proizvajalcev aluminija: Alcan, Hydro, Pechiney, ... Certificirani referenčni material mora biti homogen in zanesljiv, ker z njim kontroliramo merilni instrument.

Kašna je pot od vzorca do končne analize?

Rojko: »Vsak vzorec se najprej vizualno pregleda: površina, oblika, morebitni vključki in podobno. V kolikor so prisotne nenormalnosti, se zahteva novi vzorec. To se zgodi zelo redko, vendar predhodna kontrola mora biti. Torej gre le dober vzorec na rezkanje. Tudi če se pri žarčenju pojavi nehomogenost, se zahteva novi vzorec. Kajti, če smo to spregledali, na koncu ni pravih rezultatov. Če je vse v redu, se analiza zaključi z izračunom povprečnega rezultata, ki se še dodatno pregleda in potrdi.«

Neverjetna previdnost in natančnost pri postopku. Kako pa organizacijsko obvladujete ves ta sistem meritev?

Rojko: Moram omeniti, da noben merilni instrument ni brez računalniškega vodenja, in kot sem že omenila, je poleg laboratorijskega dela obvezno poznavanje še programske opreme. Zaradi preglednosti in ohranjanja podatkov je bil z našim sodelovanjem izdelan poseben program LIMS-Laboratorijski Informacijski Sistem pri podjetju EPI SPEKTRUM iz Maribora. Sodelovala sem pri nastajanju tega programa, pri komuniciranju, posredovanju podatkov in vse drugo, kar so pri tem potrebovali.«

V OSNOVI LAHKO IZMERIMO VSE, POD POGOJEM, DA ANALITIČNA LINIJA NA KVANTOMETRU OBSTAJA IN DA IMAMO PRIPRAVLJEN PROGRAM V OBMOČJU ZAHTEVNIH ANALIZ.

Kaj vse vsebuje ta program?

Rojko: »Ogromno dela je bilo vložena, vse mogoče podatke smo zbirali, od zgodovine procesov v laboratoriju, popis vseh parametrov, popis vseh merilnih principov, vse merilne materiale, ki jih analiziramo itn. Na osnovi tega smo gradili dalje in smo, koliko je meni znano, bili pri tem podjetju prvi v Sloveniji, ki smo ta sistem realizirali. Mislim, da je bil prvi vneseni vzorec v LIMS enkrat poletu 1999. Ta datum je v zgodovini laboratorija zelo pomemben, vendar se točnega dne ne spomnim.«

Nič hudega, glavno, da vam je uspelo in imate koristi?

Rojko: »Zares nam koristi. Tako je kot pri vseh stvareh v življenju, delaš na ta ali oni način. Če ne bi skrbeli za razvoj, bi lahko še danes delali po starem, vendar moram povedati, da brez LIMS-a ne bi več znala delati. Sedaj vse rezultate analiz sproti vnesemo v program, obvezno jih pregleda še odgovorna oseba in na ta način postanejo javna informacija za delovne enote. Vsaka DE ima geslo na osnovi katerega dostopa do podatkov analiz (pokaže mi na ekranu primer najnovejšega obrata ulitkov, ki so že zbrali kar zajetno število analiz). Poglej, iz tega je razvidno vse, preko teh informacij lahko debatiramo s strokovnjaki iz proizvodnje in do potankosti analiziramo vse podrobnosti, ki se nanašajo na analiziran vzorec.«

Zato ni čudno, da so v proizvodnji z vami zelo zadovoljni.

Rojko: »Ja, anketa je pokazala da so zadovoljni. Včasih smo analize iskali po zvezkih, kamor smo jih zapisovali. Pri dvakratnem ali celo trikratnem prepisovanju so nastajale napake. Res je, da takrat ni bilo toliko analiz, tudi zahtevnost proizvodnje in marketinga se je spremenila, tako da nam danes meritev dosti več pomeni.«

Ali lahko uporabniki ali kdo drug posegajo v vsebino podatkov? Kakšna je po tvojem perspektiva tega postopka?

Rojko: »Z LIMS-om imamo pokrit celotni laboratorij, ne samo aluminij. Določeno je, kdo vnaša in kdo potrjuje rezultate, tudi popravke vnašajo le odgovorne osebe. Program je potrebno poznati do podrobnosti. Imamo tudi opozorilne znake v programu, če je analiza izven specifikacije – rdeče obarvano. Stalno ga nadgrajujemo, on živi z nami in mi z njim, zato je njegova prihodnost zanesljiva.«

Verjetno je tudi to poleg vsega ostalega omogočilo, da vam je Slovenska akreditacija podelila akreditacijsko listino.

Rojko: »Nedvomno. Akreditacija je ogromen dosežek za celotni laboratorij. Dokazali smo, da smo po kvaliteti, natančnosti in zanesljivosti ta pravi. Gre za ljudi in opremo. Kar se pa tiče mojega področja, optične emisijske spektrometrije, moram povedati, da smo še vedno edini laboratorij v Sloveniji akreditiran na področju aluminija in aluminij silicijevih zlitin.

Prej si opisala princip vzbujanja atomov z električno iskro pri spektrometriji. To pomeni, da pri svojem delu posegaš v nevidni, najmanjši element materije - atom. Ni človeka, ki ne bi slišal za atome in o čudežnih dogajanjih med elektroni, ki se stalno premikajo v vseh

snoveh. Vprašal bi, kako osebno doživljaš neposredno poseganje v atomsko strukturo posameznega elementa. Ali te to vznemirja?

Rojko: »Moram priznati, da se v tej smeri nisem poglobljala v zadeve, ki so bolj področje fizike. Res je, da se aluminij, tudi če posegamo v njega, na omenjeni način ne spremeni, ostane za vedno enak. Živo tkivo se stara in na koncu odpove, ravno tako rastlina. To se dogaja v atomski strukturi snovi in to je pomembna razlika med živimi in neživimi stvarmi.«

Tudi elektrolizerji se na primer vedno znova ne poglobljajo v proces razkroja glinice. Bolj jih zanimajo optimalni pogoji proizvodnje aluminija kot to, kaj se pri tem dogaja z atomi, kaj dela nevidna sila električnega toka in podobno. Tudi celotno vesolje je podobno atomu. Ali meniš, da so še kje drugje živa bitja, razen na zemlji?

Rojko: »Sem realen človek, vendar mislim, da je možno, da nekatere živijo in me zelo zanima kakšna so ta bitja.«

Ali bi jih sama obiskala, morda želiš, da pridejo na Zemljo?

Rojko: »Ne bi šla tja. Če bi prišli sem, je odvisno od tega, kaj bi s sabo prinesli (smeh).«

Kaj pričakuješ od Taluma?

Rojko: »Od Taluma pričakujem, da mi dolgoročno omogoči delo. Kot kaže, so zahteve kupcev vedno večje, išče se vedno boljše kvaliteta, kar pomeni, da bo moje delo vedno iskano. Če se zgodi, kot napovedujejo, da Talum še tako skrčijo, za končne izdelke bodo še vedno potrebne spektroskopske analize.«

Kaj te v Talumu najbolj veseli?

Rojko: »Najbolj to, da imam odlične sodelavce, da so razmere v Talumu dobre, zato mi ni težko vstati in iti v službo.

ZARADI PREGLEDNOSTI IN OHRANJANJA PODATKOV JE BIL Z NAŠIM SODELOVANJEM IZDELAN POSEBEN PROGRAM LIMS- LABORATORIJSKI INFORMACIJSKI SISTEM PRI PODJETJU EPI SPEKTRUM IZ MARIBORA.

Smo dober in dobro opremljen laboratorij. Poleg tega je moje delo zelo zanimivo, vedno se dogaja nekaj novega, prihaja nova oprema, kar mi omogoča strokovno izpopolnjevanje. Talum da dosti na izobraževanje in mu to vračam; med nama je ravnatežje.«

Česa se v življenju najbolj razveseliš?

Rojko: »Sem skromna, mogoče tega, da smo v družini zdravi in da se kaj lepega zgodi, kjerkoli.«

Ali se pogosto dogajajo lepe stvari?

Rojko: »Mislim, da vedno manj, razlike med ljudmi se povečujejo, tudi pri nas, v svetu pa še bolj. To ne bo prineslo nič dobrega.«

Kaj se te najbolj dotakne, te prizadene?

Rojko: »Žalostni dogodki, ki se dogajajo ljudem.«

Kaj počneš, da ohraniš svoj svet?

Rojko: »Spoštujem vse ljudi. Posebej se posvečam svoji hčerki, družini, naravi.«

Nič golf, kolo, nogomet, jadranje...?

Rojko: (smeh) »Letos sem kupila novo kolo in sem si rekla: moraš kolesariti! Slabo vest imam, ker redko grem plavat. Sreča, da imajo naši vinograd in tu pa tam pomagam.« Ivo Ercegović

Priprave na počitniško sezono v Nerezinah in Červarju

Notranjost počitniške hišice

Terasa počitniške hišice

Leto se je hitro obrnilo in že je pred vrati dopustniški čas, ki po dolgi zimi in utrujajoči pomladi ugodno vpliva na zdravje in dobro počutje. Več ali manj že imamo načrtovane dopuste v različnih počitniških krajih doma in v tujini, nekateri pa bodo svoj dopust preživeli v počitniških kapacitetah v Nerezinah in Červarju.

Vodstvo Vitala, ki upravlja in skrbi za naše počitniške kapacitete, smo povprašali, kako potekajo priprave na počitniško sezono.

Povedali so: »Letošnje priprave niso zahtevale kakšnih velikih popravil in priprav, le manjša vzdrževalna dela, saj so bile počitniške kapacitete lansko leto v celoti prenovljene. Sezona se začne 20. junija in se konča 31. avgusta. Letos so nekateri že preživeli prvomajske praznike v omenjenih kapacitetah, čeprav jim vreme ni bilo najbolj naklonjeno.«

Tudi letos smo dobili veliko število prijav, kar dokazuje, da zaposleni radi preživljajo svoj dopust v Nerezinah in Červarju. Za letovanje v počitniških kapacitetah v Nerezinah je prispelo 353 prijav in za Červar 120 prijav. Skupno število rešenih prijav je 94, od tega 54 prijav za Nerezine in 40 prijav za Červar.

Tako kot vsa leta so tudi letos v Vitalu poskrbeli, da se bodo zaposleni v Nerezinah in Červarju počutili čim bolj udobno in preživeli lep dopust. Vodstvu Vitala se najlepše zahvaljujem za sodelovanje pri pripravi tega prispevka.

Vsem skupaj želim prijetne dopustniške dni kjerkoli, na morju, v gorah, v toplicah, doma... z obilo sonca. Preživite jih tako, kot vam najbolj odgovarja in če se vam kaj dogodi, kar bi želeli deliti tudi s sodelavci, nam pišite v uredništvu Aluminija. Veseli bomo vsake zgodbe, utrinka, fotografije, ...

Danica Hrnčič

Seznam zaposlenih, ki so dobili letovanje v letu 2006 v počitniških kapacitetah v Nerezinah in Červarju.

Nerezine 2006		Červar 2006	
19. 06. 2006		19. 06. 2006	
Prapotnik Milan	DE Anode	Kodrič Franc	Vargas Al, d.o.o.
Širovnik Franc	DE Energetika	Pulko Janez	DE Proizvodnja
Vindiš Franc	Revital, d.o.o.	Vidovič Janez	Upokojenec Talum-a
Aubel Marjan	DE Livarna		
Kukovec Boštjan	Vargas Al, d.o.o.		
26. 06. 2006		26. 06. 2006	
Kelenc Bogadan	DE Izparilniki	Kornet Darko	DE Rondelice
Jus Stanko	DE Livarna zlitin	Letonja Damjan	Nabava
Levanič Irena	Nabava	Babosek Miran	DE Elektrolize
Klajnshek Franc	Gnetne zlitine	Žerak Stanislav	Revital, d.o.o.
03. 07. 2006		03. 07. 2006	
Kozoderc Stanislav	DE Izparilniki	Pulko Bojan	DE Vzdrževanje
Rudolf Ervin	DE Proizvodnja anod	Resman Andrej	DE Livarna zlitin
Job Milan	Vargas Al, d.o.o.	Mlakar Srečko	DE Vzdrževanje
Novak Jožica	Marketing	Horvat Ciril	DE Vzdrževanje
10. 07. 2006		10. 07. 2006	
Novak Irena	Službe – sindikat	Gojkošek Danilo	DE Rondelice
Kamenšek Viktor	DE Elektrolize	Dajnko Stojan	Vargas Al, d.o.o.
Kirbiš Emil	DE Promet	Brglec Dušan	Informatika
17. 07. 2006		17. 07. 2006	
Mandelc Miran	Vital, d.o.o.	Cimerman Janko	Vargas Al, d.o.o.
Pihler Peter	DE Vzdrževanje	Murko Anton	Revital, d.o.o.
Muhič Evgen	DE Rondelice	Jurič Franc	DE Proizvodnja anod
Gajšt Janko	DE Vzdrževanje	Kampoš Milan	DE Rondelice
24. 07. 2006		24. 07. 2006	
Tkalčec Mila	DE Energetika	Mohorko Zvonko	Nabava
Vinkler Milan	DE Energetika	Vidovič Anton	DE Promet
Zajšek Lovrenc	Revital, d.o.o.	Babšek Ivan	DE Izparilniki
Vindiš Marija	Informatika	Kristofič Robert	DE Anodna masa
31. 07. 2006		31. 07. 2006	
Toplak Milan	DE Glavno skladišče	Rodvajn Miran	Nabava
Dugolin Drago	DE Vzdrževanje	Puklavac Andrej	DE Livarna zlitin
Ekič Ibrahim	DE Energetika	Belšak Vladimir	DE Rondelice
Milošič Franc	DE Izparilniki	Taciqa Venčeslav	DE Proizvodnja
Vuk-Klemenčič Natalija	Nabava		
07. 08. 2006		07. 08. 2006	
Novak Stanko	DE Vzdrževanje	Gavez Jože	DE Vzdrževanje
Rožman Andrej	DE Elektroliza	Matjašič Sebastijan	DE Livarna zlitin
Kolar Franc	DE Vzdrževanje	Meško Vlado	DE Vzdrževanje
Toplak Igor	DE Vzdrževanje	Fišer Gorazd	DE Elektrolize
14. 08. 2006		14. 08. 2006	
Hertiš Drago	Vargas Al, d.o.o.	Horvat Smiljan	DE Anode
Smolinger Alenka	Alin	Orovič Andrej	DE Izparilniki
Čeh Janez	DE Gnetne zlitine	Vorih Dušan	DE Elektrolize
Veg Alojz	DE Vzdrževanje	Moravec Janko	Vargas Al, d.o.o.
21. 08. 2006		21. 08. 2006	
Ornik Zdenka	FRS	Gonza Danica	Vital, d.o.o.
Turščak Izidor	DE Energetika	Strmšek Mirko	DE Gnetne zlitine
Preac Danilo	DE Vzdrževanje	Bauman Anton	DE Gnetne zlitine
Širovnik Irena	Marketing	Širec Jožef	DE Promet

Seznam je posnetek sedanjega stanja in so možne spremembe zaradi opravičenih odgovodi.
VITAL d.o.o.

Varstvo pri delu v prvem kvartalu letošnjega leta

Ocena stanja varstva pri delu se ugotavlja na podlagi števila poškodb pri delu in s poškodbami povezanim številom izgubljenih delovnih dni, stopnji skladnosti delovne opreme in stanja požarne varnosti.

Poškodbe pri delu in na poti na delo

Podatki o številu poškodb pri delu za obdobje I-III/2006 nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi z obdobjem I-III/2005 povečalo. V obdobju I-III/2006 se je pripetilo v družbi TALUM 10 poškodb pri delu in 3 poškodbe na poti na delo. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem, se je število poškodb pri delu v družbi TALUM povečalo za eno poškodbo, medtem ko je število poškodb na poti na delo ostalo enako.

Zaradi poškodb pri delu je bilo izgubljenih 290 delovnih dni, v enakem obdobju leta 2005 je bilo izgubljenih 233 delovnih dni. Na poti na delo oziroma iz dela so se pripetile 3 poškodbe, kar je enako kot v prvem četrtletju leta 2005. Zaradi poškodb na poti na delo oziroma iz dela, je bilo v prvem četrtletju leta 2006 izgubljenih 46 delovnih dni, v letu 2005 je bilo izgubljenih 95 delovnih dni. Skupaj je bilo zaradi poškodb pri delu in poškodb na poti na delo in iz dela v prvem četrtletju leta 2006 izgubljenih 336 delovnih dni, v letu 2005 pa 328 delovnih dni.

Iztok Trafela

Delovna oprema

Skladnosti po posameznih področjih za prvo četrtletje 2006 so sledeče:

- skladnost delovne opreme 96,3%,
- skladnost ročnega električnega orodja 96,5%,
- skladnost privezovalnih elementov 99,5%.

Aktivnosti na področju pregledov delovne opreme so dodatno usmerjene v pripravo sistema vodenja periodičnih pregledov lestev in osebne varovalne opreme za delo na višini.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti so se v obdobju I-III/2006 v Talumu pripetili trije začetni požari, kar je enako kot v enakem obdobju leta 2005.

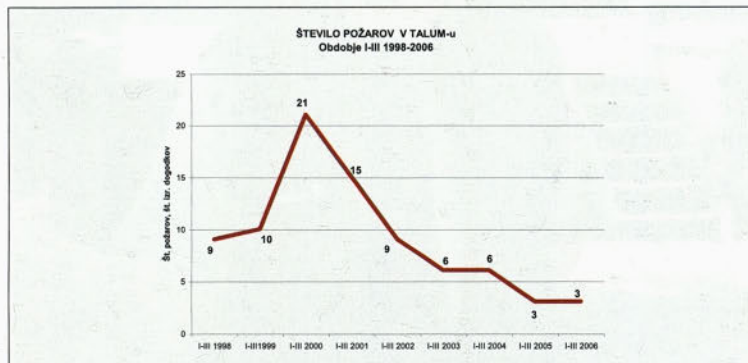
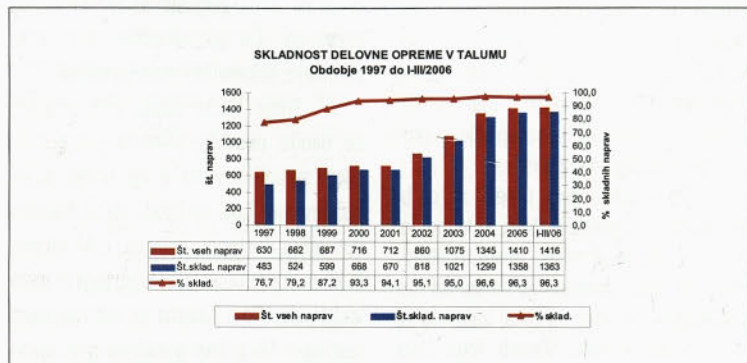
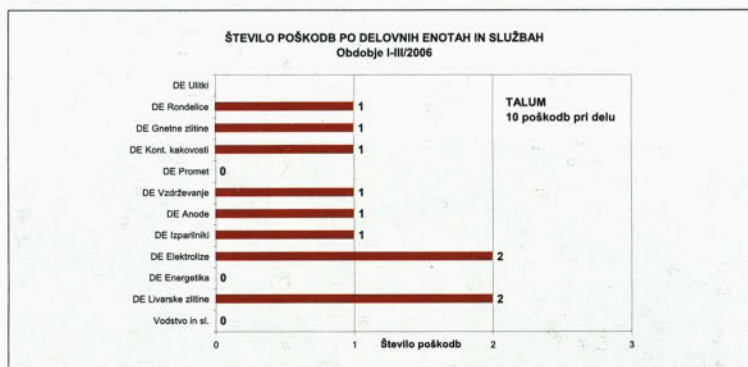
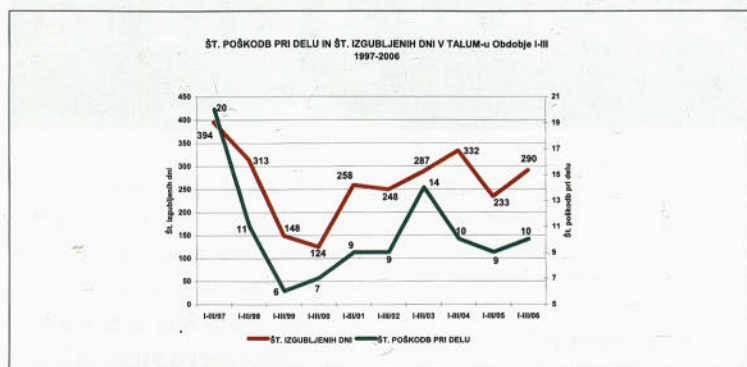
Vzrok za požar v DE Gnetne zlitine je bil vžig hidravličnega olja, v DE Livarske zlitine razlitje aluminija in v DE Elektrolize kratek stik.

Med aktivnostmi je potrebno posebej omeniti spremembe pri osebni varovalni opremi. Pred izvedbo sprememb na zaščitnih delovnih oblekah, srajcah, čeladah, očalih in čevljih, potekajo v posameznih delovnih enotah testiranja opreme, kar bo osnova za predvidene spremembe.

Povzeto iz četrtletnega poročila Službe varstva pri delu.

Testiranje varovalne opreme

Najlažje je drevo posaditi

Veliko smo pisali o obnovi upravne stavbe in pri tem vedno omenjali okolje, brez katerega bi bila zgradba pusta. Danes, posebej v teh spomladanskih dneh, so vidni rezultati vseh prizadevanj in prepričan sem, da veliki večini v Talumu ni žal sredstev, ki so bila vložena za ta projekt. Ureditev okolja se je nadaljevala po celi tovarni, tudi med proizvodnimi obrati, in ni ga obiskovalca, ko prvič zagleda ta prostanstva, da mu ne zastane dih. Tovarna, o kateri je slišati vse najslabše, se pokaže kot urejen park z novimi obrati. In starimi, ki zaradi svoje starosti nič ne kazijo splošne podobe. Nasprotno, pokažejo kulturo odnosa do zgodovine tovarne, enako kot jo pokažejo vzorno vzdrževane zelenice in drevesa do sedanje podobe Taluma. S tem tudi izkazujemo spoštovanja do narave in do vseh, ki v tej tovarni delamo. Zato bomo to reportažo posvetili gospodu Marjanu Klanečku in njegovi skupini za urejanje okolja, ki deluje v okviru hčerinske firme REVITAL. Pri svoji razlagi je g. Klaneček naštel tudi nekaj tehničnih težav svoje skupine in pripomb na vse nas, zato prosim, da njegovi prošnji prisluhnemo.

Kaj pri urejanju okolja pomeni organizacija dela, plan in odnos do naprav?

»V moji skupini je zaposlenih le 10 ljudi. Glede na količino dela jih manj ni možno, zato so vsi zaposleni do maksimuma. Urejenost Taluma zahteva veliko skrbnega, kvalitetnega in dobro organiziranega dela. Imamo letni plan, sezonski in tedenski. Včasih se to poruši. Konkretno se te dni dogaja, da te pokličejo in moraš biti tam in tam. Imajo obisk, je presoja ali podobno in je treba pokositi ali nekaj ure-

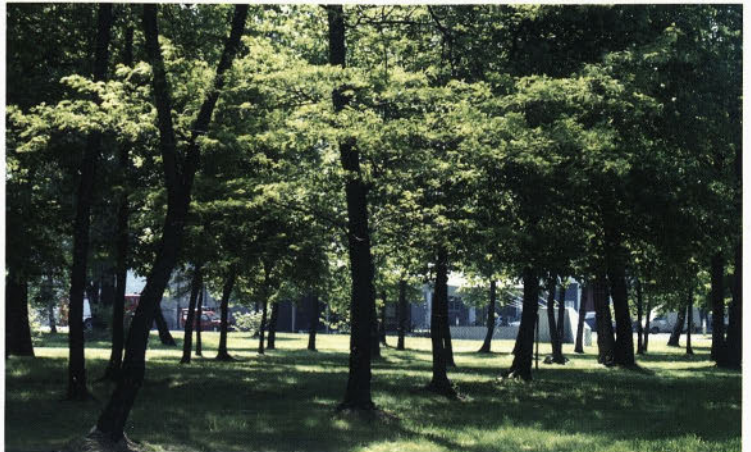
TALUM in Marjan Klaneček: V tovarno sem prišel leta 1987 na mesto stikalničarja pri proizvodnji anodne mase. Ta dela sem opravljal 5 let. Ko so objavili razpis za vodjo urejanja okolja, ki ga je do tedaj vodil g. Valter Skačej, sem se prijavil in so me sprejeli. To delo mi je bolj ustrezalo, saj sem bil gimnazijski maturant in sem imel nekaj osnov iz študija na biotehnični fakulteti v Ljubljani, ki sem ga prekinil zaradi družinskih okoliščin. Glede urejanja okolja takrat še ni bila pomembna kvaliteta dela. Bolj je šlo za zaposlitev invalidov, ki so bili premeščeni iz proizvodnje. Preveč nas je bilo, več kot 20. Imel sem kar veliko težav, ker ljudje niso bili vajeni tega dela. Delali so po svoje, večina se je z eno nogo že videla v pokoju. Bili so tudi užaljeni, kot da jim je bilo to delo izpod časti. Skušal sem vnesti nekaj novega, da bi izboljšal kvaliteto. Takrat smo imeli največ dela v gozdu. Odstranjevali smo suha drevesa in moram reči, da je bilo kar naporno, dosti pripogibanja, dvigovanja in podobno. Delno smo jim olajšali delo z nabavo sodobnejših strojev, amortiziranimi sedeži itn. Po dveh do treh letih so postopoma odšli in ustvaril sem novo skupino, ki je delovala na drugačnih osnovah, bolj organizirano in učinkovito.

diti. Od lani celo škropimo drevesa. Za kvaliteto dela je pomembno, da nabavljamo sodobne stroje in imamo pravilen odnos do vsega. Čez zimo vse stroje generalno servisiramo.«

Katera dela pa so najbolj zahtevna?

»Lice tovarne. Tukaj smo najbolj natančni pri gnojenju, zalivanju in košnji.

zadregre mečejo po tleh vse. Ostali tega ne opazite, nič se ne vidi, ker mi celo dvakrat tedensko urejamo. Zato bi rad, da tudi s tem člankom apeliramo predvsem na ljudi iz proizvodnje, da ne mečejo smeti na tla. Prosim! Za njih je to malenkost, za nas pa velika ovira. Res je, da je z leti tega manj, pa vendar še vedno preveč.

Ko se je urejalo pred upravno stavbo, so bile uporabljene najsodobnejše metode in visoka tehnologija, ki mora funkcionirati. Pri namakalnem sistemu je projekt predvidel drenažne cevi za zalivanje dreves, reguliranje odvečne vode in dovod kisika do korenin. Trava ima vgrajen namakalni sistem, ki deluje avtomatsko, po določenem programu. Pred zimo se sistem sprazni tako, da izpihemo vodo. Poleg vseh del v Talumu urejamo tudi igrišče, postajo v Cirkovcah, staro vojaško pokopališče, vodarno in kopališče.«

To je veliko dela. Omenil si, da bi rad opozoril na nekatere stvari, ki te motijo.

»Res je. V mislih imam tri stvari. Prvo, kar želim povedati je, da vsi od nas pričakujejo, da smo mi tukaj zato, da za njimi pospravljamo. Zaradi tega brez

Drugo, kar želim opozoriti, so tuji izvajalci del. Vemo, da se po tovarni stalno veliko dela, toda to ne pomeni, da ob koncu del ostane gradišče neurejeno. Vem, da v pogodbi piše, naj ga vsak izvajalec »spravi v prvotno stanje«, toda to se ureja na hitro, pogosto se le skriva pod preprogo. Če je potrebno, me lahko pokličejo, pripravljeni smo pomagati.

Tretje. Ko se delajo večji projekti, se okolju posveča premalo pozornosti. Gleda se bolj na videz okolja, pozabi pa na vzdrževanje. Tako se zgodi, da so nekateri deli težko dostopni, ostanejo ozki robovi, ki jih ne moremo kositi. Poleg tega je treba vedeti, da klima Taluma ne ustreza vsem rastlinam. Na primer grmičevje pred upra-

vo je preveč občutljivo. Glede dreves smo iz prakse spoznali, da pri nas najbolj uspeva rdeči hrast, brest, gaber in katalpa. Češnja in javor tudi.«

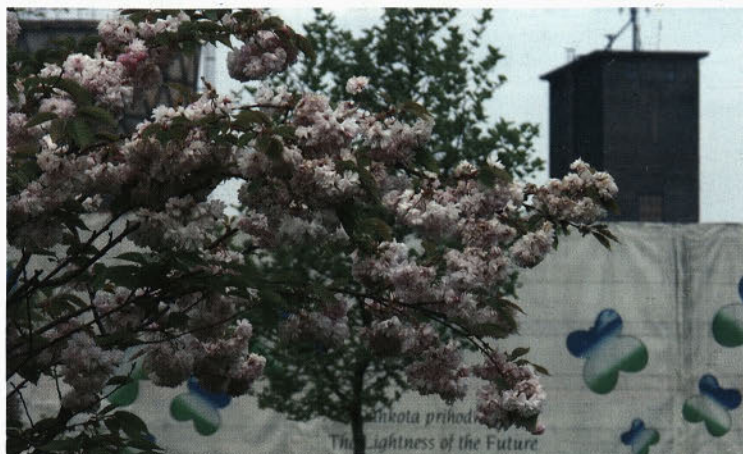
Kako spoznavate to specifično stroko, ali se izobražujete?

»Pogrešamo izobraževanje v naši profesionalni smeri. Sodelujemo sicer občasno z vrtnarji. Mi smo se razvili »silom prilik«, ker smo padli v tako zahteven projekt, ki motivira ljudi. Lastne izkušnje nam pomagajo, samoiniciativno se izobražujemo in sledimo trendu. Sam se

elektrolizerja pogovarjala, da bi oni lahko imeli večje plače, če jih mi ne bi odžirali z našimi travami. To me je zbolelo. Bolj se trudimo, pa slišim, da smo breme. Mislim, da smo ljudi razvadili, zdi se jim samoumevno, da je vse urejeno in tega ne znajo ceniti. Če že nas ne vidijo, bi morali videti naše delo.«

Morda, toda takšno mnenje imajo le posamezniki. Kaj te je pripravilo, da se tako poglobljeno ukvarjaš z okoljem?

»Ne vem natančno. Tudi sam sem se o tem večkrat vprašal. Nekaj mora biti v

od lani izobražujem na višji strokovni šoli v Mariboru. Pogrešam uvedbo informacijske tehnologije, dostop do interneta, od koder bi lahko dobivali informacije iz našega področja. To bi nas zelo spodbudilo, kajti vse delamo na roke.«

Kakšna šola je to?

»Organizirana je pri DOBI, čisto nova zadeva, smer komunala. Interes pa je prišel iz prakse, od nas, ki se s tem ukvarjamo. Čutim, da sem to dolžan sebi, imam moč in voljo in prepričan sem, da bo to koristilo tudi Talumu.«

Je velika razlika med danes in nekoč? Ali ste ponosni na svoje delo?

»Seveda smo, zelo. Čeprav pri nekaterih delavcih čutimo neko nestrpnost do nas. Zadnjič sem slišal, kako sta se dva

odnosu do narave. Zelo jo spoštujem, predvsem njeno moč.«

Kakšen je tvoj odnos do narave?

»Močnejša je od nas, zato ne smeš delati proti njeni volji. Z leti se človek tega nauči. Tudi danes bi se spet odločil za to

MISLIM, DA SMO LJUDI RAZVADILI, ZDI SE JIM SAMOUMEVNO, DA JE VSE UREJENO IN TEGA NE ZNAJO CENITI. ČE ŽE NAS NE VIDIJO, BI MORALI VIDETI NAŠE DELO.

delo. Moja specialnost je narava z zelenicami.«

Ali se ti ne zdi, da preveliko poseganje v naravo škoduje. Eni so mnenja, da je boljše pustiti vse tako, kot je?

»Vem. Tudi pri žaganju dreves je eden od inšpektorjev rekel, pustite suha drevesa, drugi pa, žagajte. Pri košenju trave je enako. Menim, da s tem podaljšamo življenje rastlin, travne cvetice bodo znova cvetele.«

Moje izkušnje so drugačne, tam kjer pogosteje kosim, ne rastejo več marjetice, travniški mak je izginil in še marsikaj drugega.

»Nam je bilo rečeno, da delamo park. Meni je bolj všeč pokošena trava. To je moj cilj. Ne morem sam odločati, da

trava odcveti. Če jo pustimo predolgo rasti, imamo problem s košnjo. Ali eno ali drugo. Poskušali smo z otočki, pa ni šlo. Dobimo tudi navodila: kositi ne glede na rožice. Za kotlarno smo celo zasadili travniške cvetice in me zanima, kaj bo.«

Hvala za ta pojasnila. Za konec še, ali doživljaš rastline kot živa bitja?

»Na to vprašanje lahko odgovorim, da me zabolj ob vsakem drevesu, ki ga požagamo. Najlažje je drevo posaditi. Stokrat težje ga je požagati.«

Emajliranje

Zjutraj, že pred jutranjo kavico, odprem računalnik in radovedno pokukam v seznam novih sporočil. Skrivnosti so me vedno pritegovale, korenine se vlečejo že iz otroštva. Namesto da bi pretegnila roke in noge, začnem odpirati e-maile. V manj kot pol ure obremenim svoje možgane z dodatnimi nepotrebni znanji: izvem nove recepte, ki jih verjetno nikoli ne bom uporabila, s pol odprtimi očmi prestrelim mlade lepote, nadaljujem z ženskami v izzivalnih pozah, sledim nenavadnim reklamam za sladoled, spoštljivo preberem nasvete njegove svetosti Dalaj Lame, odprem e-mail z navodili za srečo, ki jih moram razposlati najmanj tridesetim osebam, sicer se mi lahko pripeti kaj hudega in še in še...

Potem nekaj teh sporočil pošljem znancem in prijateljem. Prepričana sem, da tudi njihova jutra potekajo podobno. Po tem ritualu je v meni dovolj adrenalina, da lahko začnem z dnevnimi aktivnostmi. Tudi znanja mi ne manjka, saj sem že navsezgodaj dobila veliko koristnih nasvetov. Naj intuicija počiva in čaka na boljše čase.

Prav danes sem dobila zelo poučno zgodbo, ki na sodoben način obravnava moško-ženske odnose.

Torej...

Pokvaril se je pralni stroj gospe Mlinarjeve. Poklicala je serviserja, ki se je najavil za naslednji dan. Gospa Mlinarjeva je bila ta dan zadržana, zato je serviserju po telefonu naročila naslednje: »Pustim vam ključ pod predpražnikom. Popravite pralni stroj in pustite račun na mizi v kuhinji. Ne bojte se mojega psa, nikomur nič ne naredi. Ampak pozor- na noben način in nikakor ne govorite z mojim papagajem!«

Ko je serviser prišel naslednji dan, je začel po dogovoru popravljati pralni stroj. Pes je bil sicer izredno velik in grozljiv, takšnega še nikoli ni videl. Kljub svojemu videzu je bil zelo miren in ga je tiho opazoval pri delu.

Papagaj je serviserja ves čas nadlegoval in mu metal lešnikove lupine v glavo. Preklinjal je in kričal najgrše besede, kar jih je serviser kdaj slišal.

Serviser je dolgo zdržal, potem mu je prekipelo in je nadrl papagaja: »Zapri že enkrat ta tvoj nesramni kljun!«

Papagaj je odgovoril: »Pluto, primi ga!«

Zakaj le moški ne poslušajo žensk...

Poglej, poglej, sem se spomnila, to je podobno kot doma ali v politiki. Moški bolj gledajo kot poslušajo, sem začela filozofirati brez besed.

Ženske padamo na zgodbe in pogosto ne vidimo dalj od lastnega nosu. Ko pa spregledamo, je že zdavnaj prepozno in se znajdemo v neki novi zgodbi. Navadno se tudi ta začne in konča podobno.

Odprem še naslednje sporočilo in preberem:

Bolje z biciklom na kurbarijo kot z mercedesom na delo!!!

Zaključim, da je dovolj pametnih misli za en dan in se napotim peš na delo.

Antonija Krajnc

Fotografija meseca: Locca - Tudi to je Toscana, avtor fotografije Bojan Potočnik

Najboljše fotografije tega meseca

Barcelona, stadion Camp Nou, Ronaldinho na treningu, foto: Aleksandra Murks

TALUM, otok na Dravskem polju, foto: Zlatko Čuš

Perje

Do sedaj ste že lahko spoznali bistvo zgodbic, ki nam jih v svoji kolumni iz meseca v mesec podarja gospa Tonka Krajnc. Enako vabilo za sodelovanje naslavljamo na vse vas, ki znate opazovati in zapisati svoja razmišljanja. Dovolj je, da pošljete prispevek enkrat na leto in ni nujno, da so to velike zgodbe. Okoli nas je mnogo lepega, naj si bo to v naravi ali med ljudmi. Morda nekdo želi komentirati različna medijska dogajanja, izbor evropske popevke, športa, družabne dogodke, tehnične dosežke, priporočiti lepo knjigo, film, potovanje ali podobno.

Mene je za ta zapis motiviral prijeten dogodek s pticami, ki se je pripetil lepega sobotnega jutra v začetku aprila. Spet ptice, boste rekli. In res je. Toda to ne počnem zato, ker sem član Društva za opazovanje in zaščito ptic Slovenije, ampak zato, ker so ptice med vsemi živalmi najbolj nedoumljive in neobgljene. Sedaj, ko »razsaja« ptičja gripa, pa toliko bolj.

Tistega jutra nam je torej naša sosedka Štefka dala kuro in petelina iz skupine več kot dvajsetih, ki jih ima že od lanskega oktobra - zaradi ukrepov - zaprte v majhni štalici. Pomladi, ko dnevi postajajo vedno bolj vroči, kure zelo trpijo, pomanjkljivo se hranijo, so nemirne, ena drugi jedo jajca, ne morejo valiti in se tako postopoma ruši njihov naravni nagon. Lahko kaznuješ žival, če naredi kaj narobe; na primer jo spodiš iz vrta, žival bo to razumela. Sla pa je nekaj drugega. Nobeni živali se ne zdi pravično, da je kaznovana, če dela po nagonu. Še maščevale se nam bodo, ali pa zasovražile svojo naravo.

Praviloma ob koncu zime kmetje izpustijo kure po domačih travnikih, kar začutijo ptiči, ki ravno v tem času intenzivno gradijo nova gnezda in jih oblagajo z mehkim perjem, ki ga kure pustijo za sabo. Letos pa perja ni bilo, in če si malo bolj pozoren, opaziš njihovo vznemirjenost. Zaradi tega sem takoj, ko sem dobil tisti kurji vrat, začel puliti mehko pisano perje in ga tresti naokrog. Siničke in vrabci so čudežno prileteli, niso se bali, le kakšen meter za mano so v simpatičnih skokih sproti pobirali perje. Tudi pri njih je šlo za naravni nagon. Sla, da privabijo partnerja, da naredijo mehko ležišče, da poskrbijo za nasledstvo, je bila najmočnejša. To mi je ogrelo srce, me razveselilo in poklical sem ženo, ki je bila še bolj presenečena.

Zato to zgodnico s ptiči in perjem štejem za lep in pomemben dogodek, ki ga je priredila narava sama. Jaz sem bil le posrednik. Morda sem naredil prekršek in sem lahko kaznovan zaradi širjenja ptičje gripe?

Ali se tudi vam zdi, da so nam strah pred pticami vsilili? Ne verjamem, da je rešitev v tem, da živali gojijo le v velikih farmah oziroma taboriščih, kjer so zaščitene le zato, da nimajo nobenega stika z zunanjim svetom. Ali bo vzgoja v naravi izginila? Prej bi se strinjal s raziskovalno novinarko Dragico Korade, ki je na to temo zapisala: *»Kako to, da se je ptičja gripa pojavila 9. februarja na vrhuncu zime? Nam mar niso rekli, da utegne biti za razsajanje virusa nadvse ugodna pomlad, ko se ptice vračajo z juga? Kako to, da je virus preskočil na mačko in potem še na kuno zlatico? Nam mar niso rekli, da je verjetnost prenosa na sesalce skoraj neverjetna? So nam kaj zamolčali? Ali pa morda vedo kaj več, kot so nam pripravljeni povedati? Bo zgodba o tem, kar je resnično pred nami, nastajala počasi, po kapljicah? Ali pa resnične zgodbe o tem velikem laboratoriju, v katerem smo se znašli, nihče ne pozna? Kolikšna je zdaj, ko vemo, da se virus ptičje gripe v svojem napredovanju po širnem svetu ne brani niti mačk niti kun, verjetnost preskoka na človeka? Kako se ta verjetnost spremeni, če človek pobije vse živo okoli sebe? In kako se spremeni človek, če to stori?«*

Osnovno vprašanje je torej; kaj bo s človekom, če pobije vse »sovražnike«? Naša Štefka je našla rešitev. S prvim majem se je odločila odpreti vrata kuram. *»Sedem mesecev jih imam zaprte. Komu naj povem, da je to mučenje živali in tega ne bom več pustila,«* je očitajoče povedala. Kure so končno zadihale na zelenih travnikih, začele normalno valiti jajca in se imajo rade s svojimi petelinimi. Tudi starka je zaživela z njimi. Kaj pa mi?

Ivo Ercegović

Idila 2004

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka, pradedka, brata in prijatelja Mateka Frčeca iz Apač, se zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti in mu v znak spoštovanja prižgali svečo ali poklonili cvet.

Vsi njegovi

Model poslovne odličnosti

Mag. Jožefa Slavica smo zaprosili, da nam predstavi osnovne ugotovitve iz svoje magistrske naloge o modelu poslovne odličnosti, kar bomo objavili v nadaljevanjih.

1. UVOD

Prispevek prikazuje predlagani model poslovne odličnosti, izhodišča za model ter potencialne koristi implementacije modela.

Predlagani model poslovne odličnosti je nastal na osnovi raziskav, analize in sinteze informacijskih procesov od strateškega, taktičnega in operativnega planiranja, kontrolnega poročanja do procesov izvajalnega sistema ter standardov in/oz. modelov: ISO 9000:1994, ISO 9000:2000, Kanadske nagrade za kakovost, Malcolm Baldrige nacionalne nagrade za kakovost in Evropske nagrade za kakovost.

Ob učinkoviti implementaciji predlaganega modela odličnosti, je le ta lahko nepogrešljiv pripomoček vodstvu pri neprestanem izboljševanju poslovanja, višanju učinkovitosti in uspešnosti ter pri reševanju vsakdanjih problemov.

2. IZHODIŠČA

V obdobju hitrih in vsebinskih sprememb se je v poslovnem svetu težko znajti. Brez ustreznih orodij, metod, strategij, standardov in modelov hitro zaidemo na stranpoti kjer ni optimalnih rešitev. Pri vodenju podjetja je v veliko pomoč vizija odličnosti, kateri pa ni mogoče slediti in se ji bližati brez organizacijskega razvoja. Organizacijski razvoj je tisti razvoj, ki daje intonacijo tudi ostalim vrstam razvoja (Gabrijelčič, 1995).

Vodstva se za doseganje konkurenčne prednosti z organizacijskim razvojem vse bolj zatekajo k uporabi raznih standardov kakovosti in modelov poslovne odličnosti. Med standardi kakovosti zavzema pomembno mesto serija mednarodnih standardov ISO 9000.

Standard ISO 9001:2000 specifično zahteve za sistem vodenja kakovosti, ki ga lahko organizacija uporablja zato, da obravnava zadovoljstvo odjemalcev z izpolnjevanjem zahtev odjemalcev in zahtev zakonodaje (USM, 2000). Usmerjen je v naslednje elemente: na kupca orientirana organizacija, vodenje, udeležba zaposlenih, procesna usmerjenost, sistemski pristop k vodenju, nenehno izboljševanje,

je, usmerjenost v odločanje ter vzajemno koristne odnos z dobavitelji.

Bistveno več konkurenčnih prednosti prinese podjetju poslovna odličnost. Za doseglo poslovne odličnosti mora višje vodstvo določiti smer, strategijo, sisteme in metode za doseglo odličnosti, stimulirati inoviranje ter razvijati znanje in sposobnosti. Poleg zahtevane kakovosti proizvodov in storitev se mora organizacija ukvarjati tudi z lastnostmi in značilnostmi, ki jo razlikujejo od konkurence. Tako razlikovanje temelji na novostih ali prilagoditvah trgu, kombinaciji ponujenih proizvodov in storitev ter preverjanju ponudbe ali posebnih odnosov. Za doseganje poslovne odličnosti je potreben dobro izdelan pristop k organizacijskemu in osebnemu učenju, sodelovanje vodstva in delavcev ter graditev odnosov s strankami, dobavitelji, izobraževalnimi organizacijami in strateška partnerstva ali zavezništva. Hitrejši in bolj prilagodljiv odziv je ključna zahteva, zato so poenostavljanje delovnih enot in procesov ter sposobnost hitre preusmeritve iz enega na drug proces pomembne prednosti. Podjetje se mora učiti; spoznavati procese in stanja v podjetju ter okolju in se njim prilagajati. Bolj turbulentno je okolje, večkrat se mora podjetje in njegova organizacija odzvati. Uspešnejša je tista organizacija, ki se uči hitreje.

Odličnost v poslovanju je povezana z aktivnostmi zaposlenih, ki temeljijo na informacijskih procesih.

Ob vseh spremembah se podjetja srečujejo še z zahtevami lastnikov po večji rasti podjetja, višjem dobičku in večjim tržnim deležem. Časi, ko proizvodov in storitev ni bilo težko prodati, ko je bilo razmerje med ponudbo in povpraševanjem za podjetje izjemno ugodno, se čedalje bolj odmikajo. Tržišče je čedalje bolj zasičeno s ponudbo, konkurenčni boj vse bolj neizprosni. Kupci pričakujejo in zahtevajo več, ker vedo, da lahko več dobijo (Hammer in Champy, 1995, str. 28). Zahteve delavcev, okolja in države so vse višje. Izpolnjevanje vseh omenjenih zahtev je vse prej kot lahko in postaja še težje. Predpogoj za izpolnjevanje zahtev so urejeni informacijski procesi.

Poslovna odličnost naj ponuja sistem konceptov in postopkov za skladno povezavo prispevkov vseh članov podjetja v dinamično perspektivo nenehnega razvoja.

Poslovna odličnost razvija kulturo nenehnega napredka, vrednote na katerih temelji in, ki jih goji, ravnanje, h kateremu navaja, managerji, ki jih vzgaja, stopnja privrženosti, ki jo prinaša, zaupanje, ki ga

navdihuje, ponos nad pripadnostjo, ki ga lahko vzbudi, čut za skupen napor in sodelovanje, ki se rojeva z njo. S tem se učinkovito in koristno uporabi znanje in tehnika, ki je na razpolago. Priznavati in odkrivati je treba napake in probleme, saj so priložnost za izboljšanje.

Razvoj poslovne odličnosti je proces ugotavljanja dolgoročnih ciljev razvoja poslovne odličnosti in določanje pristopov za njihovo doseganje. Razvija in vodi naj ga višje vodstvo (Juran, 1999). Osnovni elementi, ki omogočajo široko sprejet okvir, so: definiranje misije organizacije, analiziranje možnosti in nevarnosti, analiziranje prednosti in pomanjkljivosti, določitev in ovrednotenje alternativne strategije, izbira ene strategije, razvijanje ciljev, izdelava podrobnih kratkoročnih planov, prevajanje planov v proračune in spremljanje izvajanja funkcij.

Temeljni pristopi pa so: **osredotočenje na potrebe kupcev, upravljanje višjega vodstva, uvajanje-izvajanje strategije, delovanje linijskih oddelkov.**

Za upravljalški proces poslovne odličnosti ter njegovo učinkovitost in uspešnost so potrebne informacije, ki izhajajo iz informacijskih procesov. Informacijski procesi morajo biti ustrezno vodeni.

Problem upravljanja kompleksnih sistemov sestoji iz velikega števila informacij, ki jih je treba obdelati in izbora, čigar posledice je težko predvideti (Kljajič, 1994).

V upravljanju sistemov imajo torej informacije ključno vlogo. Potekati morajo dvosmerno ne le z vrha navzdol po hierarhični lestvici, sicer se lahko zgodi, da svojo politiko zasnujejo na napačnem razlaganju dejstev, ki jih imajo podrejeni (Wiener, 1973). Informacija mora odstraniti določeno stopnjo neznanja, vsebovati mora nekaj novega o obravnavanem primeru. Informacija mora imeti neko uporabno vrednost za prejemnika. Osnovni namen informacije je, da: informira, inštruiira in motivira. Informacije prenašamo v informacijskem procesu. Na informacijskih procesih temelji obnašanje in aktivnosti zaposlenih.

Najpomembnejše je, da zgradimo organizacijo, ki temelji na informacijskih procesih (Drucker, 1992). Velike organizacije ne bodo imele druge izbire, kot da temeljijo na informaciji. Organizacijo, ki temelji na informaciji, je možno zgraditi brez napredne tehnologije za obdelavo podatkov. Ko organizacija temelji na informaciji, se procesi odločanja, organizacijska struktura in način opravljanja dela

začnejo spreminjati. Seveda pa taka organizacija zahteva samodisciplino in poudarek na osebni odgovornosti za odnose in zveze.

3. MODEL POSLOVNE ODLIČNOSTI

Namen modela poslovne odličnosti je zagotoviti primerjavo med podjetji. Kljub temu pa mora podjetje, zaradi hitrejšega izboljševanja, izkoriščanja priložnosti in sledenja trendom, razvijati in prilagajati lasten model.

Predlagani model poslovne odličnosti je sestavljen iz devet elementov. Vodenje, strateško načrtovanje, osredotočenost na kupce in tržišče, osredotočenost na kadrovske vire, procesno vodenje, informacija in analiza, osredotočenost na dobavitelje ter osredotočenost na družbo predstavljajo dejavnike. Organizacijska učinkovitost s podelementi: rezultati osredotočenosti na kupca, finančni, nabavni in prodajni rezultati, rezultati učinkovitosti in uspešnosti organizacije, rezultati osredotočenosti na zaposlene, ter rezultati osredotočenosti na dobavitelje predstavljajo rezultate. Dejavniki prikazujejo kaj organizacija dela. Rezultati prikazujejo kaj je organizacija dosegla. Rezultati so posledica dejavnikov. Rezultati služijo kot povratna informacija in pomoč za izboljševanje dejavnikov.

3.1. VODENJE

To merilo se nanaša na tiste, ki imajo v organizaciji ključne pristojnosti in odgovornosti, torej višje vodstvo. Pove kako vodje organizacije:

- vodijo organizacijo,
- razvijajo vrednote in pričakovanja o odličnosti,
- omogočajo usposabljanje, inovacije, učne in organizacijske smernice ter
- pregledujejo učinkovitost in uspešnost organizacije.

Vodenje prikazuje, kako višje vodstvo:

- zastavlja, razvija, posreduje in zagotavlja razumevanje organizacijskih vrednot, pričakovanj o učinkovitosti in uspešnosti ter osredotočenost na ustvarjanje vrednosti za stranke in ostale družabnike, na vse ravni organizacije,
- razširja vodoravno in navpično komunikacijo med vodilnimi do vseh zaposlenih,
- organizira in podpira okolje za usposabl-

janje in inovacije ter vzpodbuja in podpira učenje zaposlenih in organizacije, - zastavlja cilje in išče priložnosti v prihodnosti.

Pregled učinkovitosti in uspešnosti vodenja prikazuje:

- način pregleda uspešnosti organizacije in ocenjevanje zdravja organizacije, konkurenčne učinkovitosti in napredka glede na cilje učinkovitosti in uspešnosti, spreminjanja organizacijskih potreb ter poslovne uspešnosti in učinkovitosti,
- prenos ugotovitev iz pregleda uspešnosti organizacije na prioritete za izboljšanje in možnosti za inovacije,
- najnovejše ugotovitve iz pregleda uspešnosti organizacije, prioritete za izboljšanje in možnosti za inovacije,
- način prenosa in razširjanja najnovejših ugotovitev iz pregleda po organizaciji, do partnerjev, dobaviteljev in pomembnejših kupcev, z namenom zagotoviti skladnost organizacije,
- uporabo ugotovitev pregleda uspešnosti organizacije in povratne informacije zaposlenih, z namenom izboljšati učinkovitost vodenja po vsej organizaciji,
- obseg sodelovanja vodstva v poslovni odličnosti skozi organizacijo.

3.2. STRATEŠKO NAČRTOVANJE

To merilo pove, kako organizacija razvija, razširja, zagotavlja razumevanje

vizije poslanstva, kulture poslovne odličnosti in principe poslovne odličnosti ter kako razvija, razširja, zagotavlja razumevanje in dosega zastavljene kazalnike učinkovitosti pri razvoju in razširjenosti strategij.

Vizija, poslanstvo, vrednote, kultura in principi poslovne odličnosti

Vizija, poslanstvo, vrednote, kultura in principi poslovne odličnosti opisujejo kako organizacija razvija, posreduje in zagotavlja razumevanje vizije, poslanstva, vrednot, kulture ter principov poslovne odličnosti.

Vizija, poslanstvo, vrednote, kultura in principi poslovne odličnosti prikazujejo:

- način razvoja vizije, poslanstva, vrednot, kulture in principov poslovne odličnosti, vključno s ključnimi koraki in ključnimi udeleženci v procesu,
- način posredovanja vizije, poslanstva, vrednot, kulture in principov poslovne odličnosti na vse ravni organizacije,
- način zagotavljanja razumevanja vizije, poslanstva, vrednot, kulture in principov poslovne odličnosti na vseh ravneh organizacije,

Razvoj politik in strategij

Razvoj politik in strategij opisuje procese razvoja strategij in politik organizacije, ki krepijo neprestano izboljševanje in poslovno odličnost ter s tem učinkovi-

tost, uspešnost ter konkurenčno pozicijo in ključne strateške cilje organizacije.

Proces razvoja politik in strategij prikazuje:

- proces razvoja politik in strateškega načrtovanja, vključno s koraki procesa in ključnimi udeleženci procesa,
- upoštevanje ključnih faktorjev procesa razvoja politik in strateškega načrtovanja, vključno z načinom zbiranja in analiziranja potrebnih podatkov in informacij,

Faktorji procesa razvoja politik in strategij so:

- zahteve in pričakovanja lastnikov,
- potrebe/pričakovanja kupcev in tržišča, vključno z možnostmi novih izdelkov /storitev,
- konkurenčno okolje in zmožnosti, vključno z uporabo nove tehnologije,
- finančni, družbeni in ostali potencialni riziki,
- možnosti in potrebe po kadrovskih virih,
- operacijske zmožnosti in potrebe, vključno v kadrovsko razpoložljivostjo,
- sposobnosti in potrebe dobaviteljev in/ali partnerjev.

Strateški cilji prikazujejo:

- ključne strateške cilje in plan uresničevanja le-teh,
- način vrednotenja možnosti za ocenjevanje skladnosti ciljev s faktorji razvoja strategij.

Razširjenost politik in strategij

Razširjenost politik in strategij

opisuje proces širjenja politik in strategij, strnjene akcijske plane, kazalnike učinkovitosti in uspešnosti ter projektiranje učinkovitosti in uspešnosti ključnih kazalnikov v prihodnosti.

Razvoj in razširjenost akcijskih planov prikazujeta:

- razvoj akcijskih planov za ključne strateške cilje,
- ključne kratkoročne in dolgoročne akcijske plane,
- ključne spremembe izdelkov in storitev ter kupcev in tržišč,
- ključne zahteve in načrte kadrovskih virov,
- način dodeljevanja virov za zagotovitev dovršitve celotnega akcijskega plana,
- ključne kazalnike učinkovitosti in uspešnosti ter kazalnike napredka glede akcijskih planov,

način posredovanja in razširjanja strateških ciljev, politik, akcijskih planov ter kazalnikov učinkovitosti in uspešnosti.

Projekcija učinkovitosti in uspešnosti prikazuje:

- 2 do 5 letno osnovanje ključnih kazalnikov učinkovitosti in uspešnosti,
- način primerjave dosežene učinkovitosti in uspešnosti s konkurenti.

3.3. OSREDOTOČENOST NA KUPCE IN TRŽIŠČE

To merilo pove, kako organizacija:

- meri zahteve in pričakovanja kupcev in tržišča,
- izbira kupce in tržišča,
- gradi odnose s kupci,
- meri zadovoljstvo kupcev.

Informacije o kupcih in trgih nam povedo, kako organizacija meri kratkoročne in dolgoročne zahteve in pričakovanja kupcev, kako zagotavlja razumevanje kratkoročni in dolgoročni zahtev in pričakovanj kupcev ter kako izbira kupce in trge z namenom zagotoviti pomembnost sedanjih izdelkov in storitev ter kako razvija nove pomembne izdelke in storitve.

Informacije o kupcih in trgih prikazujejo, kako organizacija:

- opredeljuje oz. se usmerja na kupce, skupine kupcev in/ali tržnih segmentov,
- ocenjuje kupce konkurenčnih organizacij in druge potencialne kupce in/ali trge,
- prislunke merjenju ter kako se uči meriti ključne zahteve in gonilne sile odločitev sedanjih, bivših in potencialnih kupcev in trgov,
- meri in/ali projicira ključne lastnosti izdelkov/storitev in njihovo vrednost ter pomembnost za kupce/trge za namene sedanjega in prihodnjega marketinga, razvoja izdelkov in storitev ter ostalega poslovnega razvoja,
- uporablja relevantne informacije pridobljene od sedanjih, bivših in potencialnih kupcev/trgov, vključno z marketinškimi informacijami, zadržanjem kupcev, analizo poslovnega uspeha ter reklamacijami in pritožbami,
- prilagodi metode informiranja in učenja v skladu s potrebami in smernicami poslovanja.

Odnos do kupcev pove kako, organizacija razvija in gradi odnos do kupcev z namenom obdržati trenutni posel in razviti nove možnosti.

Odnos do kupcev prikazuje, kako organizacija:

meri ključne mehanizme za pospeševanje možnosti kupcev, da spremljajo posel, iščejo pomoč in informacije ter izražajo reklamacije,

kako meri ključne zahteve in pričakovanja kupcev po kontaktiranju in kako jih razširja do vseh zaposlenih, ki v procesu sodelujejo,

zagotavlja učinkovito in hitro reševanje reklamacij, kako zbiranje in analizo prejetih reklamacij ter kako uporabo izvlečkov analiz pri izboljševanju celotne organizacije,

gradi odnos do kupcev/trgov za njihov ponovni nakup in/ali priporočanje organizacije,

prilagodi svoje pristope do dosegljivosti kupcev/trgov in odnosov do kupcev/trgov v skladu s potrebami in smernicami posla.

Zadovoljstvo kupcev pove, kako organizacija meri zadovoljstvo kupcev z namenom obdržati trenutni posel in razviti nove možnosti.

Zadovoljstvo kupcev prikazuje, kako organizacija:

pri merjenjih zadovoljstva in nezadovoljstva kupcev zbira informacije, ki odražajo nadaljnji posel kupcev in/ali potencialno priporočanje organizacije ter kakšne procese, metode merjenja in informacije pri tem uporablja,

zagotavlja takojšen in uporaben odziv kupcev glede izdelkov, storitev in sodobnih transakcij,

pridobiva in uporablja primerjalne informacije o zadovoljstvu kupcev glede na konkurente,

prilagodi svoje pristope do merjenja zadovoljstva kupcev v skladu s potrebami in smernicami posla.

3.4. OSREDOTOČENOST NA ZAPOSLENE

To merilo pregleduje:

- kako organizacija omogoča zaposlenim, da razvijajo in koristno uporabijo svoj popolni potencial, ki sovпада s cilji organizacije,
- dosežke pri ustvarjanju in vzdrževanju delovnega okolja ter vzdušja, ki ga podpirajo zaposleni ter
- kako zagotavlja popolno soudeležbo ter osebno in organizacijsko rast.

Delovni sistemi opisujejo oblikovanje dela in delovnih mest, nagrade in

nagrajevanje zaposlenih, napredovanje v karieri ter sorodne prakse delovne sile za doseganje visoke učinkovitosti in uspešnosti zaposlenih pri delu.

Delovni sistemi prikazujejo kako:

organizacija z oblikovanjem, organizacijo in vodenjem dela in služb promovira sodelovanje in kolaboracijo, individualne iniciative, inovacije ter fleksibilnost, v skladu s poslovnimi potrebami,

vodilni vzpodbujajo in motivirajo zaposlene za razvoj in koristno uporabo lastnega potenciala, za doseganje ciljev osebnostega razvoja in učenja, povezanih s službo in kariero,

sistem vodenja uspešnosti in učinkovitosti zaposlenih, vključno s povratnimi informacijami, podpira visoko uspešnost in učinkovitost,

nagrade, priznanja in podobne vzpodbujajoče aktivnosti krepijo visoko uspešnost in učinkovitost,

organizacija zagotavlja uspešno komunikacijo, sodelovanje ter deljenje znanja med funkcijami, hierarhičnimi nivoji in različnimi lokacijami,

organizacija identificira karakteristike in veščine, ki jih zaposleni, glede na strateško usmeritev in cilje organizacije, potrebujejo,

usposablja in najema nove zaposlene,

upoštevata ključne zahteve učinkovitosti in uspešnosti, raznolikosti ter korektnih tehnik dela.

Izobraževanje, usposabljanje in razvoj zaposlenih opisuje, kako izobra-

ževanje, usposabljanje in razvoj zaposlenih podpirajo dosežke poslovnih ciljev, ustvarjajo znanje in sposobnosti zaposlenih ter pripomorejo k izboljšani odličnosti zaposlenih ter s tem organizacije.

Izobraževanje, usposabljanje in razvoj zaposlenih prikazuje, kako organizacija:

- usklajuje izobraževanje, usposabljanje in razvoj zaposlenih s kratkoročnimi in dolgoročnimi potrebami organizacije in zaposlenih, vključno z razvojem, učenjem in napredovanjem v karieri,

- oblikuje izobraževanje, usposabljanje in razvoj zaposlenih, da ostane v koraku s poslovnimi in individualnimi potrebami,

- pridobiva in uporablja informacije zaposlenih in njihovih vodij o potrebah po izobraževanju, usposabljanju in razvoju,

- nudi in vrednoti formalno in neformalno izobraževanje, usposabljanje in razvoj,

- planira ključne razvojne potrebe in potrebe po izobraževanju, usposabljanju in razvoju, vključno z usposabljanjem raznolikosti, razvojem vodenja, usmerjenostjo k novim zaposlenim in varnostjo,

- zaposlene uči in vzpodbuja uporabljati merila odličnosti, standarde odličnosti, standarde veščine, izboljšanje odličnosti, metode kontroliranja odličnosti ter primerjavo lastne uspešnosti s konkurenco na podlagi izdelanih kriterijev ter kako zaposleni naštetu implementirajo,

- krepi znanje in veščine ter uporabo tega na delovnem mestu.

Delovno okolje opisuje način vzdrževanja delovnega okolja, kar vpliva k ugodju, zadovoljstvu, motivaciji ter višji uspešnosti in učinkovitosti vseh zaposlenih in organizacije.

Delovno okolje prikazuje, kako organizacija:

ustvarja in izboljšuje zdravje in varnost ter egonomske faktorje na delovnem mestu,

nudi možnost in kako vzpodbuja zaposlene pri ugotavljanju ergonomskih faktorjev in izboljševanju zdravja in varnosti na delovnem mestu.

Vzdušje zaposlenih opisuje način vzdrževanja vzdušja zaposlenih, kar vpliva k ugodju, zadovoljstvu, motivaciji ter višji uspešnosti in učinkovitosti vseh zaposlenih in organizacije.

Vzdušje zaposlenih prikazuje, kako organizacija:

izboljšuje delovno vzdušje s storitvami, ugodnostmi in razumnim vodstvom, izbira in prilagaja izboljšave v skladu s potrebami različnih kategorij in tipov zaposlenih ter posameznikov,

z delovnim vzdušjem upošteva in podpira potrebe različne delovne sile.

Zadovoljstvo zaposlenih opisuje ključne faktorje, metode in kazalnike ocenjevanja zadovoljstva zaposlenih.

Zadovoljstvo zaposlenih prikazuje, kako organizacija določa ključne faktorje, ki vplivajo na ugodje, zadovoljstvo in motivacijo zaposlenih,

kakšne formalne in neformalne metode ocenjevanja in kazalnike uporablja pri določanju ugodja, zadovoljstva in motivacije zaposlenih,

kako prilagaja metode ocenjevanja in kazalnike različni delovni sili in različnim kategorijam in tipom zaposlenih, kako uporablja pridobljene ugotovitve,

kako povezuje pridobljene ugotovitve s ključnimi poslovnimi rezultati, da lahko identificira prioritete izboljševanja delovnega okolja in ugodja zaposlenih.

Mag. Jožef Slavic

(se nadaljuje)

Sindikata

Ogled biserov Toskane

V soboto, trinajstega maja, je bil lep dan in ravno tega smo si izbrali za naše potepanje po italijanski deželi Toskani. Nasmejani in židane volje smo se zbrali ob drugi uri zjutraj in s tremi udobnimi turističnimi avtobusi odpotovali preko mejnega prehoda Fernetiči proti našemu cilju.

TOSKANA, ki je po svoji neizčrpni raznolikosti krajin v Italiji kot dežela najbolj tipična. Apeninski hrbet, ki napravlja suh in nedostopen tlakšen del polotoka, se tudi tu razteza skoraj po vsem ozemlju, toda prihrani Toskani sijajne gozdove in obsežen sistem slikovitih hribov srednje višine; griči se menjavajo z zelenimi dolinami in cvetočimi ravninami. Podnebje je milo in krajina je polna bujnega rasti. Toskana je dežela, ki nudi najčudovitejše vzglede mest in naselij srednjega veka.

Naš prvi večji postanek je bil v mestu LUCCA. Nobeno drugo italijansko mesto ni tako umirjeno urbano kot ravno Lucca. Znotraj njenega obzidja je več deset majhnih romanskih cerkva, tihe tlakovane ulice, močni obrambni stolpi in številni muzeji in spomeniki. Nekoč je bilo zapisano, da prekipeva od lahkotnosti, obilja, lepote, zanimivosti, zglečnosti. Lucca je doživela prvi razcvet kot rimska kolonija in značilna mreža pravokotnih sekajočih se ulic. Bila je prvi krščanski kraj v Toskani. Njena blaginja je izvirala iz svilarstva in bančništva. Njeno usodo je zapečatil Napoleon, ki jo je po zasedbi podaril svoji sestri Elisi in je nato l. 1817 prešla v roke Marije Luize Burbonske in l. 1847 postala del Toskanske velike vojvodine. Sprehodili smo se do cerkve San Michele in Foro, katere pročelje je s svojimi majhnimi oboki in zavitimimi stebri nedvomno eno najlepših v Toskani, katedralo DI SAN MARTINO so gradili približno 400 let, trg amfiteater, ki predstavlja ovalni sklop visokih, že precej negotovih stavb, posnema obliko rimskega amfiteatra, ki je tu stal do 12.stol., mestno obzidje, ki ga danes obroblija drevesa in je zaprto za promet.

Po obveznem zelo kratkem času za osebne ogledne in eventualne nakupe spominkov smo se podali do PISE, ki je sedež pokrajine, ima univerzo in nadškofijo. Je eno najlepših in najvažnejših toskanskih mest in se razteza ob bregovih reke Arno. Najlepši med vsemi je TRG ČUDES. Na obširni travnati ravnini s čudovitimi srednjeveškimi zidovi v ozadju se vrste povezani v izredni arhitektonski harmoniji najslovičnejši spomeniki: STOLNICA, KRSTILNICA, ZVONIK, POKOPALIŠČE. Stolnica je največji spomenik romansko-pisanske arhitekture in eno

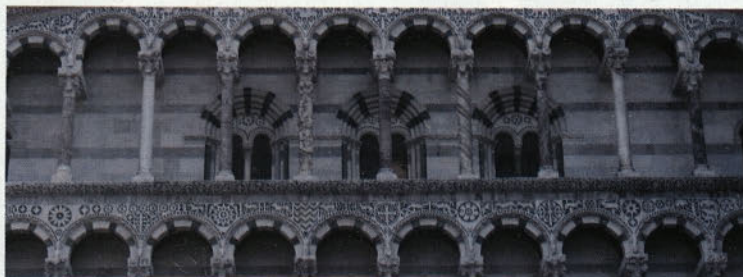
velel italijanske umetnosti. Krstilnica je mogočno poslopje okrogle oblike, obdano z arkadami in gotskim okrasjem. Zvonik ali viseči stolp iz belega marmorja je eden najslovičnejših stolpov na svetu po eleganci svoje arhitekture in po edinstvenosti svoje statičnosti. Pokopališče je obdano s pravokotnim marmornim zidom in z navideznimi arkadami. Na njem je zemlja z Golgote, ki so jo prinesli vojaki, ki so se udeležili križarskih vojn. Zelo malo časa nam je spet ostalo za individualne sprehode, kajti mudilo se nam je v štirideset kilometrov oddaljene Montecatini terme, kjer so nam nudili večerjo, bivanje za eno noč in drugo jutro zajtrk v hotelu Evropa.

Po zajtrku smo se odpravili na ključno točko našega potepanja, v FIRENCE, ki so kot celota zakladnica renesanse. V njihovih cerkvah, muzejih in galerijah je popisana doba, ki je oblikovala zgodovino in dala nekaj največjih umetnin vseh časov. Privlačnost Firenc sega daleč prek sveta kipov in Madon v galerijah. Imajo reko, ki ji daje srce, imajo tržnice, ki jim dajejo življenje. Njihovi prebivalci so ponosni in elegantni. Cvetijo starodavne obrti, modni oblikovalci pa oblačijo mesto. Firencam sta bogastvo prinesla tekstil in umetniški sloves, ki temelji na vrhunskih stvaritvah njihovih renesančnih slikarjev. Sprehodili smo se po mestu in si ogledali: CERKEV SV. KRIŽA, CERKEV SV. LOVRENCA, STOLNICO, KRSTILNICO, GIOTTOV ZVONIK, GOSPOSKI TRG in PALAČO VECCHIO, PONTE VECCHIO in PALAČA PITTI.

Polni vtisov smo se vkrcali v avtobuse in se prijetno utrujeni vračali proti domu. Tu bi predvsem rad pohvalil dekleta iz Vitala, ki so nam na enem izmed postajališč ob avtocesti priredila pravcati piknik na prostem, kjer ni manjkalo niti hrane niti pijače. Dekletom gre iskrena zahvala. Pri tem se ne smemo pozabiti zahvaliti tudi vodstvu Taluma, ki je v veliki meri pripomoglo pri izvedbi tega nepozabnega izleta. Nazadnje smo si bili edini vsi udeleženci, da so zelo dobro opravili svoje delo tudi Turistični agenciji Sonček in Ikarus, ki sta bdela nad odličnim vodenjem, prevozi in organizacijo.

Skratka, izlet je v celoti uspel in vsak od udeležencev je ob slovesu izrazil željo, da bi druženje v jeseni spet ponovili.

Milan Fajt

Od pastirja do elektrolizerja

Franc z vnukinjo Sanjo

Ko smo zadnjič pisali o zagonu zadnje peči v elektrolizi B, smo objavili tudi staro fotografijo skupine delavcev ob štartu prvih peči iz leta 1963. Na tej fotografiji se je prepoznal gospod **Franc Krajnc** iz Lovrenca na Dravskem polju in to je bil razlog, da sem ga obiskal na domu in poklepetala sva o začetkih proizvodnje aluminija. Prisluhimo njegovi zgodbi.

»Rojen sem 1937. leta. Moja prva in edina služba je bila v TGA. Začel sem 20. aprila 1960, ob 9 uri. Prvi dan po zadolžitvi obleke in ostale opreme me niso pustili v halo, le nekaj malega sem zunaj pospravljaj. Drugi dan pa se je začelo. Dali so me v izmeno v elektrolizo A, po nekaj letih pa v B. Moram povedati, da je bilo to zelo grdo delo. Peklo me je, dušilo in mislil sem si, da ne bo šlo. Vsaj do prve plače moram vzdržati, sem se odločil. Takrat se je plača delila dvakrat na mesec in ko sem dobil 400 dinarjev, se mi je to zdelo celo bogastvo. To me je vleklo, pa tudi na delo sem se počasi navajal. Veste, ni bilo lahko priti iz njiv in travnikov, od pastirja do delavca v tako težki proizvodnji. Denar pa smo rabili.

Postopoma sem sprejel delo v izmeni in je šlo. Plača je bila 700 dinarjev, čez tri mesece smo dobili še višek od dobička. Ti dodatki so nas zelo razveselili, bolj kot redna plača. Po enem letu dela sem si kupil novo kolo. To je bilo celo bogastvo. V tistih časih so bila kolesa zelo

draga in ljudje so jih kupovali na posojilo kot danes avtomobile. V službi so me ob novem kolesu gledali, kot da bi se pripeljal s helikopterjem.

Kar se dela tiče, so moji spomini na prve dni zelo hudi. Mnogi niso vzdržali, ponavadi so odšli že po nekaj dneh. Tisti, ki je to premagal, je ostal. O tovarni imam spomine že od prej, ker smo na zemlji, kjer je danes stikalnica imeli njive in travnike. Od samega začetka sem opazoval gradnjo tovarne; ko sem pasel krave. Pozneje so to zemljo od nas odkupili. Spomini iz dela v tovarni so lepi. Priznali so mi sedem in pol let benefikacije, zato sem šel zgodaj v pokoj.

Moram povedati, da smo na sliki ob štartu peči, ki ste jo objavili, res pili tavžentrožo, drugega ni bilo. Prinesel jo je predsednik sindikata. Drugače pa je bila ob različnih priložnostih za nas dobra kvinta.«

Vem. Še zdaj je kvinta dobra, samo ne cenimo je več. Še enkrat hvala za povedano in za pogostitev g. Francu, njegovi ženi in sinu Slavku, ki je zaposlen v livarni in tako nadaljuje tradicijo v Talumu.

Ivo Ercegović

Ribiško tekmovanje Taluma

V soboto, 29.4.2006, smo se ribiči iz Taluma, hčera in Silkema zbrali v čudoviti ribiški hišici ob ribniku na Rogoznici pri Ptujju. Kljub slabemu vremenu se je zbralo kar 35 ribiških zanesenjakov. Čeprav nas je dež spremljal že od samega jutra, se je odločilo tekmovati 33 ribičev. Samo tekmovanje je potekalo v športnem duhu in dobri volji, saj so večinoma krapi in babuške kar pridno prijemale naše vabe. Že podatek, da se je ujelo kar 185,75 kg rib zgovorno pove, da je ribičija uspela. Po končanem tehtanju ulova je sledilo kosilo in razglasitev rezultatov. Prvih deset uvrščenih je prejelo pokale, majice in ribiške praktične nagrade. Naše druženje je potekalo vse tja do popoldanskih ur. Še posebej je za dobro voljo poskrbel Branko Munda iz DE Gnetene zlitine, ki je s svojo pozitivno energijo skrbel za dobro vzdušje vseh prisotnih. Naj omenim misli nekaterih iz drugih delovnih sredin, ki so spremljali naše druženje: »Tako organiziranost in vzdušje lahko pripravijo samo v Talumu.«

Hvala vodstvu Taluma in sindikatu Skei, da se lahko ribiči Taluma, hčera in podjetij za našo ograjo srečujemo na takem druženju vsako leto vsaj enkrat.

In še čisto na koncu nekaj najvidnejših uvrstitev:

1. Pintarič Miran	DE Gnetne zlitine	20,300 kg
2. Topal Miran	DE Elektrolize HB	18,000 kg
3. Horvat Robi	DE Gnetne zlitine	17,800 kg
4. Kuret Mario	DE KK	13,300 kg
5. Slameršek Viktor	Silkem	10,200 kg
6. Drevenšek Milan	DE Promet	9,600 kg
7. Smolinger Drago	Vargas-Al	7,200 kg
8. Kolmanič Dušan	Silkem	7,000 kg
9. Haladeja Miran	DE Rondice	6,900 kg
10. Kmetec Mitja	DE Elektrolize HC	6,600 kg

Mitja Kocmut

FC AJAX AMSTERDAM : NK ALUMINIJ KIDRIČEVO 0 : 1

Spoštovani ljubitelji nogometa, pravilno ste prebrali naslov današnjega prispevka. NK ALUMINIJ iz Kidričevega je resnično premagal slovit FC AJAX iz Amsterdama. Seveda ne gre za članske ekipe, ampak za selekcije U-14, to so nogometaši do 15. leta starosti.

Dvanajstega maja 2006 se je v Pragi začel evropski zaključni nogometni turnir PREMIER CUP, ki ga že dvanajsto leto zapored pripravlja proizvajalec športne opreme NIKE. Na tem turnirju so kot slovenski prvaki sodelovali tudi igralci NK ALUMINIJ.

Turnir je potekal na nekdanj veličastnem štadionu Sparte iz Prage, ki je lahko sprejel 220.000 gledalcev. Naši igralci niso imeli sreče že pri samem žrebu, saj jim je le ta namenil zelo težko kvalifikacijsko skupino, ki so jo zraven naše ekipe tvorili še domačini SPARTA iz Prage, AJAX iz Amsterdama, REAL iz Talina in HJK iz Helsinkov. Kljub neugodnemu žrebu so naši mladi nogometaši že na prvem srečanju proti slovit domači ekipi SPARTA pokazali pravi pristop k igri, dali pa so slutiti nasprotnikom, da se kar tako brez boja ne bodo pustili velikim. Tekmo s SPARTO so sicer izgubili z rezultatom 2 : 0. V popoldanskih urah istega dne je bil

njihov nasprotnik prvak Estonije, ekipa REAL. Vemo, da se v državah bivše SZ igra zelo dober nogomet, ki pa v tem primeru za naše mlade upe ni bil ovira. Po odlični nogometni predstavi so ekipo iz Talina premagali z rezultatom 1 : 0. Ta rezultat je našim igralcem "dal krila", to pa se je dokazalo drugi dan tekmovanja, saj so se v boj spustili s nizozemskim prvakom, ekipo AJAX iz Amsterdama in jo z lepim zadelkom kapetana naše ekipe Martina Mileca premagali z rezultatom 1 : 0. Ne da se opisati veselja v našem taboru po zadnjem sodniškem pisku. Od prvega do zadnjega si prav vsi zaslužijo priznanje za pošten in korekten pristop k igri. S prikazano igro pa so presenetili prav vse gledalce, najbolj pa svoje nasprotnike, saj so ti še lep čas po koncu tekme sedeli sklonjenih glav na igrišču in niso mogli verjeti, kdo so ti mladi fantje iz neznanega Kidričevega, ki so jim "vzeli mero" na nogometni zelenici.

Kakor koli že, AJAX je bil premagan, premagani pa so bili tudi naši fantje v naslednji, odločilni tekmi za vstop v četrtfinale, kjer so s finskim prvakom, ekipo HJK iz Helsinkov izgubili z rezultatom 2:0. Tokrat je bila dobra in srčna igra premalo, poraz pa je bil tudi plod utrujenosti in poškodb, saj smo pred zadnjo tekmo ostali

brez treh ključnih igralcev v napadu.

Predvsem utrujenost in premalo število igralcev za zamenjave pa so botrovali tudi porazom v razigravanju, kjer so se naši nogometaši srečali s švedskim prvakom LUNDS in slovaškim prvakom MARTINOM.

Ob koncu naj povem, da so naši igralci osvojili končno 12. mesto med dvajsetimi ekipami, kar pa pomeni velik uspeh za naš klub. Marsikdo je bil ali je še presenečen nad tem uspehom, v klubu pa ta rezultat jemljemo kot nagrado za dobro delo z mladimi in obvezo za dobro in kvalitetno delo tudi v naprej.

NK ALUMINIJ je v svet še enkrat ponesel dobro ime našega kluba, našega kraja, naše občine in našega generalnega sponzorja, podjetja TALUM d.d., ki že vrsto let skrbi za zagotavljanje materialnih sredstev in infrastrukturnih pogojev za delo z mladimi.

Obširnejši prispevek o tem turnirju in tudi drugih dogajanjih v NK ALUMINIJ pa si boste lahko prebrali v naslednji številki občinskega glasila "RAVNO POLJE".

Toni Pernat, sekretar NK ALUMINIJ

Velikonočnica na Boču

Ja, splača se peš odpraviti na Boč in si od blizu pogledati to zlahko cvetlico. Kdor jo je letos zamudil, bo moral počakati do naslednje Velike noči, kajti ravno takrat najlepše zacveti. Letos je bilo še posebej zanimivo, saj je ob jutrih bil Boč odet v tanko snežno odejo, že čez dan pa so se bohotile velikonočnice.

PEŠ NA BOČ
KORISTI ZA MOČ
BOŠ VIDEL CVETLICE
RES PRAVE LEPOTICE
NE UTRGAJ NOBENE
BILO BI TI V BREME
ŠE DRUGIM POVEJ
NAJ GREDO K NJEJ
K TEJ LEPI CVETLICI
VELIKONOČNI ZVONČICI

Zdravko Štumperger

Velikonočnica

Reprezentanca NK Aluminija – U-14

Dvoboj

S tehnologijo zvoka do zdravih zob in dlesni

Po najnovejših raziskavah so Američani ugotovili, da se s poslušanjem glasbe na tehnološko dovršenih medijih in napravah zdravstveno stanje zob in dlesni vidno izboljša. Vendar to ni res. Za zdrave zobe in dlesni je potrebno tehnologijo zvoka izkoristiti na drugačen način.

Inženirska ustvarjalnost

Sodobni čas s svojo koncentracijo stresa pripomore, da se njegov tempo odraža tudi na zdravju dlesni. Ne samo v Sloveniji tudi drugod po svetu so bolezni ohzobnih tkiv, med katere spadajo tudi vnete dlesni, prisotne v grozljivo visokem odstotku. Še bolj grozljivo pa je dejstvo, da napredovana oblika vnetja obzobnih tkiv lahko sproži infarkt, možgansko kap, prezgodnji porod in nižjo porodno težo novorojenčka ter druge težke zdravstvene nevšečnosti.

To je bil zadosten razlog, da se je skupina ameriških inženirjev odločila zasnovati električno zobno ščetko, ki bi s svojim posebnim načinom delovanja v kali zatrla glavne krivce za nastanek in razvoj vnetja obzobnih tkiv. Zbrali so se stomatologi, bioinženirji, elektroinženirji, strojni inženirji in drugi strokovnjaki ter naredili električno zobno ščetko, ki še danes predstavlja najvišji standard zagotavljanja temeljite ustne higijene.

Patentirana tehnologija

Ugotovitev, koliko znanja je združenega v električni zobni ščetki, je presunljiva. Zato ni čudno, da je tehnologija njenega delovanja patentirana in s tem edinstvena. Učinki njenega delovanja sežejo na mesta, kamor ščetine ne sežejo in kjer se povzročitelji vnetja obzobnih tkiv (bakterije) najraje zadržujejo. To pomeni, da ščetka deluje že 1-2 mm pred dotikom ščetin oziroma 1-2 mm dalje od ščetin, na primer v medzobni prostor.

Tehnologija zvoka v smislu izkoriščanja nizkofrekvenčne akustične energije in dinamično fluidno delovanje (dynamic fluid action) sta najpomembnejša dejavnika učinkovitosti električne zobne ščetke.

Tehnologija zvoka

Električna zobna ščetka naredi v minuti 31.000 gibov, oziroma se giblje s frekvenco približno 258 Hz. Ta frekvenca vpliva na bakterije v zobnih oblogah na ta način, da zmanjša njihovo sposobnost sprijemanja na mehke in trde površine.

Dinamično fluidno delovanje

Ob pravi kombinaciji frekvence in amplitude gibanja ščetin nastane dovolj velika hitrost gibanja ščetin, ki povzroči v ustih, kjer imamo slino, zobno kremo in vodo, dinamično fluidno delovanje. Strižne sile, ki pri tem nastanejo, so večje od sil medsebojnega sprijemanja bakterij in sil sprijemanja bakterij na trde in mehke površine. Zato te strižne sile razdružijo skupke bakterij, ki tvorijo mehke zobne obloge ali plak oziroma jih ločijo od trdih in mehkih površin, ne da bi se teh oblog dotaknili s ščetinami zobne ščetke. Pri vsakdanji uporabi ščetke to pomeni, da zaradi dinamičnega fluidnega delovanja odstranjevanje zobnih oblog poteka tudi na mestih, ki jih ščetine ne dosežejo oziroma v oddaljenost 1-2 mm od ščetin. To je zelo pomembno, saj so ravno to mesta kjer se najraje zadržujejo povzročitelji vnetja obzobnih tkiv

Zdrav nasmeh je uspeh

Če niste med tistimi, ki se vrednosti svojega zdravja zavejo šele, ko ga izgubijo, potem boste v vsakodnevni uporabi električne zobne ščetke zagotovo odkrili mnogotere koristi. Izboljšano zdravje zob in dlesni bo opazilo celo ostro strokovno oko vašega zobozdravnika. (Dobro je, da ga obiščete vsaj dvakrat letno.) Vaši zobje bodo tudi bolj beli, dah pa bolj svež. Skoraj prepričan sem, da vam ob vestni skrbi za ustno zdravje svojih zob do konca življenja ne bo treba nadomestiti s protetičnimi nadomestki (mostički, zobnimi vsadki, protezami) oziroma boste o tem začeli razmišljati šele v pozni starosti. Do takrat pa boste lahko delili zdrave, lepe nasmeha.

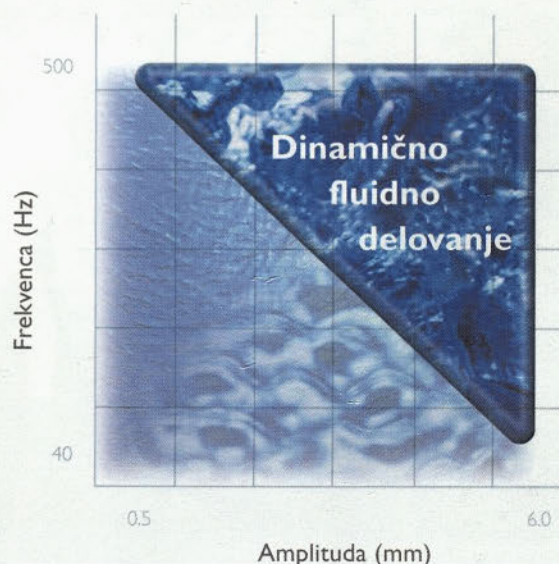
Nasvet

Navkljub napredni tehnologiji pa velja: Enkrat na dan umiti zobe z električno ščetko s tehnologijo zvoka, enkrat na dan pa z mehko zobno ščetko ter vsak večer z medzobno ščetko in/ali zobno nitko.

Gregor S. Kravos, dr. dent. med.

Sonic trikotnik

						SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	ORIENTALSKA PASMA MAČKA	VODJA DE, GLEJ – SPODNJO SLIKO (EDVARD)	RADO ČASL	ENA OD DELAVNIH ENOT V TALUMU	SIVOLASA STARKA	MESTO V MEHIŠKI DRŽAVI CHIAPAS	TANTAL
						NASLOVLJENEC PISMA							
						VRTNA ALI DIVJA RASTLINA Z JAJČASTIMI LISTI V GROZDIH							
						GREAT BRITAIN			ADAMOVA ŽENA				AMERICIJ
						SL. PISATELJ (JANKO)			TANJA ODER				
TALUM	PERZIJSKI BOG ZLA	NASELJE V GORIŠKIH BRDIH	AMERIŠKI IGRALEC GOLFA (MARK, 1957)	MESTO V ZAHODNI SRBIJI OB GOLUJSKI MORAVI	KARIOTIP								
					KLIC VOLU NA DESNO								
DREVO TROPSKE AFRIKE				BIVŠI VODJA DE ENERGETIKA (HERMAN)				6 IN 1 ČRKA				SLOVENSKI ALPSKI SMUČAR (MLEKUŽ)	METULJ Z OČESCI NA KRILIH
VODJA DE - GLEJ ZGORNJO SLIKO (MARKO)						DARILO, POKLON	SILICIJ	FRANCE TOMAŽIČ			GRŠKA ČRKA		
								ZVEZA TREH DRŽAV			TRI ŽAGINEGA LISTA		
SLOVENSKI IGRALEC (SASO)					ODREZEK (REDKO)								
DESNI PRITOK ZAHODNE MORAVE					NAZIV ZA SONCE V STARI INDIJSKI MIT.								
					ROMAN UMBERTA ECA								
MESTO OB DRAVI								AZIJSKI POLOSEL, KULAN					
								KNOCK OUT					
SLADEK JUŽNI SAD							DENARNA ENOTA KAZAHSTANA						
							KRAJ PRI KOČEVJU						
NATRIJ			ORIENT										
			PRIMORSKI SVALJKI										
ALUMINIJ	MADŽARSKI NOGOMETNI KLUB	ROMUNSKA TELOVADKA (COMANECI)					DENARNA ENOTA EGIPTA						
		EDINOŠT					GRŠKA ČRKA				20. IN 10. ČRKA ABECEDE	AMERIŠKI IGRALEC (RICHARD, 1954)	ZABOJ (LJUJSKO)
DANSKI OTOK						SL. KOMBINATOR (ANDREJ, 1982)							
						CESTNO VOZILO							
KOELENSKI NADŠKOF, SVETNIK				ELEMENTI REDKIH ZEMELJ									
				DEL LETALA									
DEJSTVO, DA JE KDO SOKRIV								EDO MOHORKO				ZAPOREDNI ČRKI	
								OPOMBA				LITUJ	
POGODBA ŠPANSKE KRONE O TRGOVSKIH MONOPOLIJI							LEOPARDU PODOBNA MAČKA						
SLAVKO THEC			ZDRUŽENJE VEČ PODJETIJ, ZDRUŽBA				POVLAKA, ZELENJI VOLK						

NEVARNOST
POŽARA

NEVARNOST
EKSPLOZIJE

POZOR
VILIČAR

NEVARNOST
PLINOV

SPLOŠNA
NEVARNOST

NEVARNOST
VISEČE BREME

NEVARNOST
PADCA Z VIŠINE

NEVARNOST
STISNENJA

NEVARNOST
ELEKTRIČNEGA TOKA

***Ali poznamo nevarnosti?
Ali smo sprejeli potrebne varnostne ukrepe?***